

Komunitní mapování

veřejného prostoru se seniory

Praha 7

2017

Komunitní mapování veřejného prostoru se seniory v Praze 7

Analýza sběru dat

Praha, 2017

Objednatel:

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 7
nábř. Kpt. Jaroše 1000/7, Praha 7

Zhotovitel:

PRAŽSKÉ MATKY, z. s.
Muchova 13, Praha 6

Autoři:

Mgr. Blanka Klimešová
Kamila Prousková

Odborná konzultace:

Mgr. Lucie Vidovičová, PhD.

Poděkování za spolupráci a cenné rady

Mgr. Bohdan Baron, IPR

Mgr. Karolína Klímová, MHMP

Tomáš Prousek, ROPID

Ing. Květoslav Syrový, dopravní projektant

Obsah

1	Praha 7 – obec přátelská k seniorům	6
2	Metody získávání informací v projektu	7
2.1	Focus group	8
2.2	Dotazníkové šetření	9
2.3	Omezení studie	9
3	Výsledky studie.....	12
3.1	Účastníci setkání	12
3.2	Účastníci ankety (popis souboru)	13
3.3	Obecné vnímání veřejného prostoru	13
3.4	Mobilita a její překážky	15
3.4.1	Lavičky a odpočinková místa	
3.4.2	Obava z pádu	
3.4.3	Povrch a kvalita chodníků	
3.4.4	Přechody, automobilová a cyklistická doprava	
3.4.5	Veřejné WC	
3.4.6	Estetika a bezpečí	
3.5	Využívání MHD	29
3.6	Cíle	32
3.6.1	Nákupy	
3.6.2	MHD	
3.6.3	Procházky a rekreace	
3.6.4	Zdravotní a sociální služby	
3.6.5	Volnočasové aktivity	
3.6.6	Ostatní důležité cíle	
3.7	Bezbariérová mapa a orientace v ulicích	35
3.8	Ostatní zjištění	35
4	Shrnutí a doporučení	36
	Literatura	38

Úvod

Od poloviny 20. století pozorujeme ve všech vyspělých zemích ve větší či menší míře proces demografického stárnutí – tedy zvyšujícího se podílu starých osob v populaci. Prognózy uvádějí, že v Evropě se do roku 2050 podíl seniorů starších 65 let zdvojnásobí až na 30 % populace. Stárnutí můžeme pozorovat i v rámci samotné heterogenní seniorské populace, kde se zvyšuje podíl seniorů nad 80 let. Paralelně se setkáváme s narůstající urbanizací, tedy narůstajícím počtem obyvatel, kteří žijí ve velkých městech. Předpokládá se, že do roku 2030 bude v evropských zemích žít ve městech až 80 % populace. [1]

V České republice činí podíl osob starších 65 let 18,8 %, v Praze je to 18,6 % (údaje k 1. 1. 2017). Popularizační odhady uvádějí, že do poloviny století by každému devátému Čechovi mohlo být více než 80 let nebo že 75 % dnešních třicátníků se dožije 100 let. V ČR žije ve městech 73 % populace, v případě seniorů je míra urbanizace dokonce ještě o něco vyšší – ve městech žije 75 % všech osob starších 60 let. (Zdroj: ČSÚ). Zatímco mladí lidé město opouštějí a obzvláště mladé rodiny hledají bydlení v suburbánních oblastech, u seniorů můžeme hovořit o prostorové stabilitě a setrávání na místě bydliště s nízkou ochotou svůj životní prostor ve vyšším věku měnit.

Město je ze své podstaty místem ekonomického, kulturního i sociálního pohybu, městské prostředí podněcuje vysoké životní tempo a předpokládá rychlé reakce na nové podněty. Seniorský věk se naproti tomu vyznačuje vzrůstající rigiditou, zpomalením a potřebou soukromí a svébytných rituálů. Senioři ve městech jsou tak ve zvýšené míře vystaveni riziku sociální izolace a vyloučení ze společnosti. Tento problém se násobí obtížemi, s nimiž se senioři potýkají při pohybu ve veřejném prostoru města.

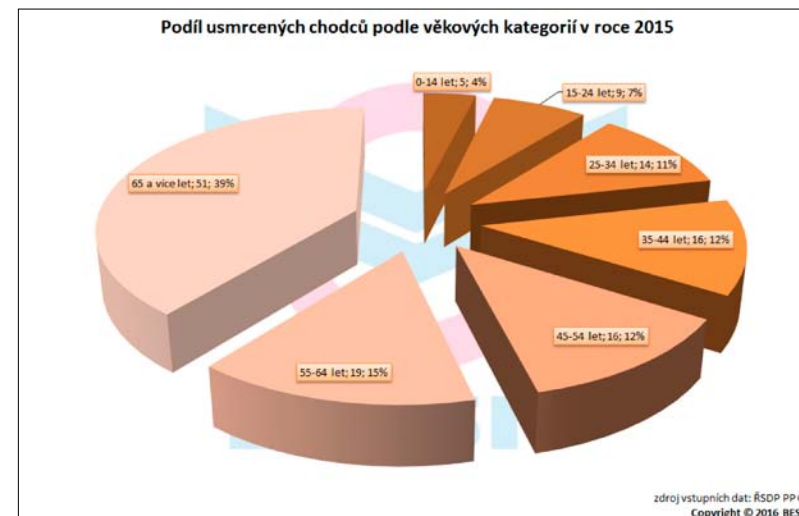
Mnozí senioři ve městě čelí nepřekonatelným překážkám již při cestě ze svého bytu na ulici. Při pohybu ve veřejném prostoru je potřeba brát v úvahu specifika seniorského věku, která výrazně ovlivňují jejich motorické možnosti. Se vzrůstajícím věkem se zhoršují percepční schopnosti, zpomaluje se schopnost rychle reagovat a vyhodnotit nenadálé situace. Vlastní pohybové kompetence jedince i schopnost koordinace se také snižují, velkou část pozornosti seniorů zabírá snaha vyvarovat se upadnutí. To vše vede k tomu, že senioři jsou věkovou skupinou, která je nejvíce ohrožena rizikem

dopravní nehody. V rámci celé ČR připadlo v r. 2015 na seniorskou populaci 39 % smrtelných nehod s účastí chodce (viz Obr. 1). Věková kategorie nad 65 let je sice vymezena šířeji než ostatní, nicméně podíl skutečně chodících seniorů se se vzrůstajícím věkem výrazně snižuje, jakož i podíl této věkové skupiny na celkové populaci. Následující statistika (Obr. 2) ukazuje, že zdaleka nejvíce úmrtí bylo ve věkové kategorii 75–80 let (18 osob). Většina nehod s účastí chodce (93 %) se přitom stala v intravilánu obcí. [2] Můžeme tedy říci, že **seniorská populace ve městech patří z hlediska dopravních nehod k nejohroženějším**.

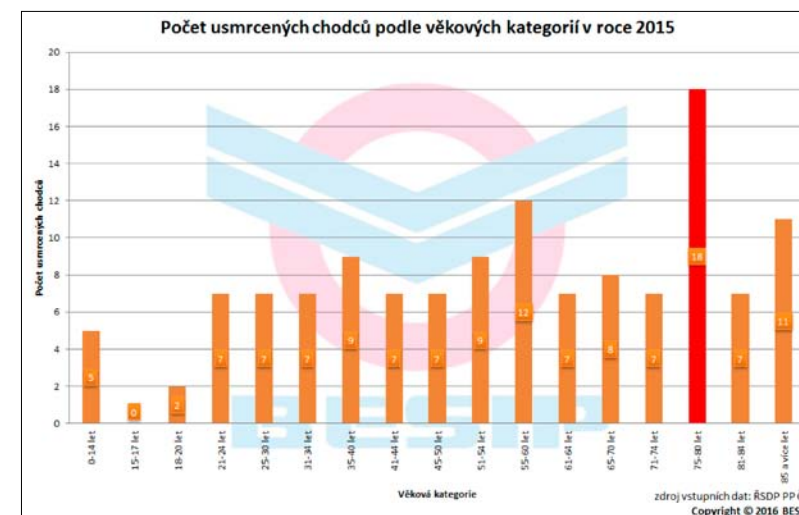
Pro seniorský věk není důležité jen udržení fyzického zdraví, ale též zachování celkové kvality života, kterou výrazně determinuje možnost jedince participovat na společenských a venkovních aktivitách. Vnímání vlastních individuálních kompetencí ve vztahu k místu a životnímu prostoru se zásadní měrou podílí na určování identity a sebevnímání seniora. [2] Izolace seniora z účasti na okolním dění vede k poklesu kognitivních funkcí, mentálního zdraví i soběstačnosti.

Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje zdraví jako „stav fyzické, psychické, sociální a estetické pohody“. Zdraví neznamená nutně jen absenci nějaké medicínské diagnózy, nemoci nebo vady. Švédská zdravotní politika určuje jako jednu z determinant zdraví podíl na společenském a politickém životě. Lze tedy říci, že pro udržení zdraví jedince je zapotřebí pečovat o jeho celkovou pohodu a o udržení sociální participace na společenském životě. V souvislosti se stárnutím populace čelíme výzvě přidat těm rokům života, které máme díky vyspělému zdravotnímu systému oproti předchozím generacím navíc, **adekvátní smysl**.

Z výše uvedeného vyplývá, že zabývat se kultivací veřejného prostoru ve prospěch seniorů je důležitou výzvou pro plánování urbanistického rozvoje měst. Je nutné dodat, že potřeby seniorů se neliší zásadním způsobem od potřeb ostatních uživatelů a že ze změn vyhovujících seniorům budou ve finále profitovat všichni obyvatelé i návštěvníci města, které se stane bezpečnější, průchodnější a přívětivější.

Obr. 1: Seniori se na podílu usmrcených chodců podílí 39 %; Zdroj: statistika BESIP, 2015

Obr. 2: Nejvíce osob usmrcených při dopravní nehodě je ve věku 75–80 let; Zdroj: statistika BESIP, 2015

1 Praha 7 – obec přátelská k seniorům

Organizace Pražské matky se dlouhodobě věnuje podpoře udržitelné, především pěší mobility. Jsme přesvědčení, že kultivaci veřejného prostoru ve prospěch pěších lze dosáhnout výrazného zlepšení jeho pobytových kvalit a rozvoje směrem k uživatelsky přívětivým městům, kde budou lidé rádi žít i trávit volný čas. Ve svých projektech se věnujeme zapojování veřejnosti do procesu urbánních změn. Obzvláště náš hlavní a dlouholetý program Bezpečné cesty do školy (BCŠ) má výraznou participativní složku. Programem prošlo již téměř 50 škol, do procesu mapování cest do školy a označování problematických míst v jejich okolí se zapojuje okolo 90 % žáků a nadpoloviční většina rodičů. V některých školách se tak do projektu BCŠ zapojí i přes 1000 respondentů.

Komunitní mapování se seniory v Praze 7 bylo součástí projektu Obec přátelská k seniorům, který městská část Praha 7 realizovala s podporou MPSV ČR. Účelem mapování bylo zjistit názor cílové skupiny seniorů na veřejný prostor Prahy 7, identifikovat hlavní problémy, s nimiž se cílová skupina potýká, a její potřeby, které by mohla městská část zohlednit při územním plánování. V rámci projektu plánuje městská část vytvořit interaktivní mapu s možností vyhledání bezbariérových cest. Na základě komunitního mapování dojde k identifikaci nejčastějších cílů cílové skupiny v Praze 7.

Řešené území odpovídá území spravovanému MČ Praha 7, je možné je rozdělit na dvě části – horní Letnou v západní části a dolní Holešovice v říčním oblouku Vltavy. Tyto dvě části jsou oddělené kolejovou a silniční liniovou infrastrukturou na úrovni stanice metra Vltavská a rozvojovým územím Bubny. Na území Prahy 7 se nacházejí dva rozlehlé parky celopražského významu – Letenské sady a Stromovka.

Podle statistických dat ze sčítání obyvatel domů a bytů z r. 2011 žije v Praze 7 celkem 42 666 obyvatel, seniorů nad 65 let je 6 320, tedy přibližně 15 %.

Komunitní mapování probíhalo v říjnu a listopadu 2017.

2 Metody získávání informací v projektu

Cílem projektu bylo komunitní mapování veřejného prostoru Prahy 7, proto bylo nutné zapojit aktéry žijící v dané lokalitě, zmapovat jejich autentické zkušenosti, pohledy a směr možných řešení. Za tímto účelem byl proveden průzkum s využitím tzv. kombinované metody sběru dat. Na základě studia odborné literatury s tematikou seniorů v městském prostředí, podobných průzkumů realizovaných v zahraničí a konzultací s gerontosocioložkou Lucií Vidovičovou, PhD. byl vytvořen anketní dotazník pro zachycení základních charakteristik vnímání veřejného prostoru seniory a seniorkami žijícími v dané lokalitě. Dále pak byly uspořádány ohniskové skupiny (focus group) zaměřené na bližší pochopení a prodiskutování problémů a potřeb seniorů vzhledem k mobilitě.

Participantů v obou částech průzkumu byli rekrutováni za použití různorodých kanálů. Informace o realizaci průzkumu, o termínech setkání i o možnosti zapojit se prostřednictvím dotazníků byly dvakrát (v říjnu a v listopadu 2017) publikovány v radničním časopise Hobulet, který zdarma dostávají všichni rezidenti Prahy 7. Pro účely propagace projektu jsme nechali zhotovit plakát s pozvánkou na všechna setkání a s informací o možnosti vyplnění dotazníků (viz Obr. 3). Plakát byl umístěn na inzertních plochách Prahy 7, na nástěnkách městského úřadu a v jeho informačních centrech. Dále jsme plakát umístili na místech, kde jsme předpokládali zvýšenou frekvenci pohybu seniorů – na Poliklinice Praha 7, v kulturních a volnočasových centrech se seniorským programem (Elpida, Centrum celoživotního vzdělávání, Klub SEN, Kulturně komunitní centrum ART, BIO OKO), na nástěnce katolického kostela sv. Antonína, ve sboru husitské církve, v městské knihovně Sedmička, ve vybraných provozovnách maloobchodní sítě (bazar Sue Ryder, lékárny apod.) a v několika základních a mateřských školách. Seniory jsme dále přímo oslovovali ve spolupráci s Pečovatelským centrem Prahy 7, které svým klientům (senioři přihlášení k odběru obědů, cca 200 osob) rozneslo jak pozvánky na setkání, tak i dotazníky k vyplnění. Seniory jsme oslovili také přes databázi Klubu seniorů při Praze 7, prostřednictvím newsletteru společnosti ELPIDA a Farní charity Holešovice. K účasti na projektu jsme osobně vyzvali seniory na Akademii celoživotního vzdělávání. Projekt byl dále inzerován na FB stránkách a webu Pražských matek.

Projekt byl zahájen v říjnu 2017 zjišťováním vstupních informací a konkretizací požadavků městské části Praha 7 na výstupy. Mapy pro zaznamenávání pěšího pohybu jsme připravovali ve spolupráci s Institutem plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR), znění dotazníků jsme konzultovali se socioložkou Lucií Vidovičovou. Navázali jsme spolupráci s Pečovatelským centrem Praha 7 a oslovili organizace pro seniory v Praze 7 s žádostí o informování o projektu. Oslovili jsme také Farní charitu Holešovice a Penzion Charlese Jordana, domov pro seniory, avšak tyto organizace se do projektu nakonec nezapojily. Připravovali jsme inzerci a informační plakáty. V listopadu probíhala vlastní setkání a dotazníkové šetření. V prosinci jsme získaná data zpracovávali, vyhodnotili a shrnuli v souhrnné zprávě.

SENIORŮ, POMOŽTE NÁM ZMAPOVAT PRAHU 7

Dostanete se bezpečně a pohodlně tam, kam potřebujete?
Máte nápady, jak zlepšit Vaše okolí?
A chcete nám pomoci vytvořit z Prahy 7 místo přátelské seniorům?
Potřebujeme slyšet Váš názor!

Zveme Vás na jedno ze čtyř setkání o možnostech zlepšení ulic a náměstí Prahy 7.

- v pondělí 30. 10. od 10 hodin na Úřadě městské části Praha 7, nábrž. Kapitána Jaroše 1000/7, v místnosti 225
- v pátek 10. 11. od 15 hodin v Domě s pečovatelskou službou, Tusarova 1601/42
- v pondělí 20. 11. od 10 hodin v Přístavu 7, kulturním centru společnosti Elpida, Jankovcova 8b
- ve středu 29. 11. od 15 hodin v Domě s pečovatelskou službou, U Studánky 15

Pokud se nemůžete dostavit osobně, prosíme o vyplnění dotazníku, který si můžete vyzvednout v informačních centrech Prahy 7 (nábrž. Kpt. Jaroše 1000, Milady Horákové 2, Dělnická 44), kde je také možné vyplněné dotazníky odevzdat.

Bližší informace a dotazníky v elektronické verzi na www.prazskematky.cz/projekty/mapovani_praha7

Setkání pořádá MČ Praha 7 ve spolupráci s organizací Pražské matky, z. s. v rámci projektu Obec přátelská seniorům.

PRAHA7.CZ

Obr. 3: Plakát informující o projektu

2.1 Focus group

V rámci projektu jsme uspořádali čtyři setkání pro seniory, která jsme vedli formou ohniskových skupin (focus group). Metoda focus group se využívá jako metoda kvalitativního výzkumu a spočívá v moderované diskuzi, která má za cíl prozkoumat postoje, názory a mínění veřejnosti. Výstupem focus group jsou informace, které zprostředkují hlubší porozumění problému. Díky osobní účasti respondentů je možné klást doplňující otázky, blíže se seznámit s jejich názory a postoji a ujasnit si sporné body.

Zaměření pořádaných focus group bylo v souladu s cílem projektu soustředěno na otázku vnímání veřejného prostoru seniorskou populací a zjišťování jejich potřeb vzhledem k bezpečné, komfortní mobilitě a možnosti trávit čas venku. Zjišťovali jsme, jaká jsou cílová místa, za nimiž participanti vycházejí ven, kudy se pohybují a jaké jsou problémy, se kterými se na cestách potýkají.

Setkání jsme zahájili krátkým úvodem na téma veřejný prostor, po kterém následovala úvodní aktivita zjišťující jeho obecné vnímání zúčastněnými participanty. Naši snahou bylo vést účastníky k zamyšlení nad tím, jaké kvality veřejného prostoru jsou pro ně důležité a co v něm naopak postrádají, aby mohli trávit více času venku. Ukázalo se, že senioři již přichází s konkrétními podněty, které chtějí sdělit, a obtížně pracují v obecné rovině. Vzhledem k tomu, že odpovědi v této aktivitě se často opakovaly a odpovídaly obecným zjištěním ze sociologických průzkumů, rozhodli jsme se na třetím a čtvrtém setkání tuto aktivitu vypustit.

V hlavním bloku setkání jsme se věnovali vlastnímu mapování Prahy 7 z pohledu seniorů. Využívali jsme techniku mapování – zakreslování cest, cílů i problematických míst do vytištěných papírových map. Senioři nejprve pracovali individuálně. Každý na své mapě zakreslil místo svého bydliště a následně vyznačoval, které ulice nejvíce využívá, kde jsou nejčastější cíle jeho cest a kde tráví čas venku. V dalším kroku senioři označovali místa, která pociťují jako nebezpečná nebo problematická, kde vnímají bariéry a kde něco postrádají. Pro individuální práci jsme vzhledem k přehlednosti a srozumitelnosti využívali kopie Pěší mapy Prahy vydané hlavním městem Prahou.

Následně jsme vedli skupinovou diskuzi, v níž jsme se věnovali již jen problémovým místům. Zmíněná místa jsme vyznačovali na velké společné mapě, kterou pro tento účel připravil IPR. Zúčastněné seniory jsme vedli k diskuzi nad nastíněnými problémy a ke sdílení zkušeností. Místa jsme barevně vyznačovali a k nim zapisovali poznámky seniorů.

Společná mapa vznikla jen na prvních dvou setkáních. Zjistili jsme, že senioři při práci s mapou potřebují značnou asistenci, a proto jsme se na dalších setkáních více zaměřili na hloubkové rozhovory nad individuálními mapami. Diskutované problémy

Obr. 4: Účastníci setkání při práci s mapami

jsme následně sdíleli v rámci celé skupiny, ale zaznamenávání na velkých společných mapách jsme již považovali za nadbytečné a pro seniory matoucí. Postřehy účastníků jsou zaznamenány v individuálních mapách a jsou zahrnuty v celkovém přehledu cílů i problémů (viz souhrnné tabulky v příloze).

Elektronický mapový podklad, připravený ve spolupráci s IPR, jsme dále využili při zpracování výstupů pro městskou část Praha 7 jako podklad pro mapy zachycující rozložení jednotlivých problémů.

2.2 Dotazníkové šetření

Pro účely projektu jsme na základě požadavků městské části a ve spolupráci s gerontosocioložkou Lucií Vidovičovou, PhD. připravili podrobný dotazník. Účelem dotazníku bylo získání základních kvantitativních dat o mobilitě seniorů v Praze 7, na jejichž základě by bylo možné zkoumat jejich hlavní potřeby, problémy a bariéry při pohybu ve veřejném prostoru.

Otázky v dotazníku se týkaly několika oblastí. V první části jsme se dotazovali na obecné podmínky mobility respondenta – frekvenci vycházení a jeho překážky, frekvenci využití MHD a nejčastěji používanou zastávku. V další části jsme zjišťovali názor seniorů na vytvoření interaktivní mapy s možností vyhledávání bariérovosti, kterou MČ plánuje pro seniory připravit na internetu. Zjišťovali jsme, jaké informace by respondenti na takové mapě hledali a zda by ji využili. V poslední části dotazníku jsme se pomocí otevřených otázek dotazovali na nejčastější cíle seniorů a na problematická místa, s nimiž se na svých cestách setkávají. Vzhledem k tomu, že si uvědomujeme důležitost míst k odpočinku pro pohodlnou mobilitu seniorů, věnovali jsme zvláštní otázku právě lavičkám a tomu, kde především respondenti vnímají jejich potřebu.

Dotazník byl k dispozici v tištěné i elektronické podobě. Tištěné dotazníky jsme distribuovali přes Pečovatelské centrum Prahy 7 a informační centra Prahy 7. Celkem jsme rozdali 400 tištěných dotazníků. Zpět jsme získali 91 vyplněných dotazníků. Největší návratnost byla od klientů Pečovatelského centra (69), v informačních centrech dotazník odevzdalo 12 respondentů, v elektronické verzi pak 9 respondentů, jeden respondent dotazník odevzdal v komunitním centru Elpida – Přístav 7.

2.3 Omezení studie

Hlavním omezením studie je relativně malá návratnost dotazníků. Přestože jsme se snažili seniory oslovit prostřednictvím nejrůznějších kanálů (viz výše), jejich odezva byla

OBEC PŘÁTELSKÁ K SENIORŮM

Vážená paní, vážený pane,

městská část Praha 7 se zapojila do projektu Obec přátelská k seniorům, který usiluje o zlepšení podmínek a kvality života seniorů. Dovolujeme si Vás tímto požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který by nám měl pomoci najít místa, kde můžeme zkusit zajistit konkrétní nápravu a lepší (veřejné) prostředí pro všechny, ale zejména pro seniory a seniorky. Všechny údaje zůstanou anonymní a budou sloužit pouze jako podklady pro potřeby projektu. Vyplněním dotazníku nám pomůžete lépe popsat/pochopit potřeby seniorů. Aktivitu koordinuje spolek Pražské matky. Pokud byste měli nějaké otázky, můžete se obrátit na koordinátorku projektu paní Blanku Klimesovou, e-mail: blanka.klimesova@prazskematky.cz, telefon: 777 813 934.

Děkujeme.

Jak často vycházíte z domu ven?

☐ denně ☐ alespoň 1x týdně ☐ alespoň 1x za měsíc ☐ už jsem nebyl/a venku déle než měsíc

Co Vás nejvíce odrazuje od toho, abyste vyšel/vyšla ven (častěji)? (Můžete označit více odpovědí.)

☐ zdravotní omezení	☐ obava z husté dopravy
☐ překážky na cestě z bytu/domu	☐ obava o osobní bezpečí na ulici
☐ špatné podmínky pro chůzi v okolí domu	☐ nemožnost pohodlně si dojet na WC
☐ obava z pádu	☐ špatné počasí (např. zima, přílišné horko)
☐ nemožnost odpočinout si během cesty	
☐ jiné důvody (doplňte)	

Docházíte na nějaká organizovaná setkání (např. kurzy pro seniory) v Praze ?? Na jaká a kam?

.....
.....

Jak často jezdíte MHD? Pokud nejedíte, co Vás od toho odrazuje?

☐ denně ☐ alespoň 1x týdně ☐ alespoň 1x za měsíc

☐ nevyužívám MHD, protože (doplňte)

Jakou zastávku MHD využíváte? A jak hodnotíte její kvalitu (např. vzdálenost od domu, přístup na zastávku, bezbariérovost – dobře/špatně se zde nastupuje, čistota, osvětlení) ?

.....
.....
.....

MČ Praha 7 by ráda vytvořila elektronickou mapu pro seniory (tj. mapu dostupnou na internetu s možností vyhledávání, zvětšování textu na obrazovce apod.). Myslíte si, že byste takovou mapu využili/a?

☐ určitě ano ☐ nejsem si jistý/á ☐ ne

Jaké informace byste případně na takové mapě uvítal/a, co byste tam asi hledal/a nejčastěji? (Můžete označit více odpovědí.)

☐ úřady a kde si co vyřídím	☐ veřejný internet
☐ veřejná WC	☐ komunitní a volnočasová centra pro seniory
☐ poštu	☐ MHD (s vyznačením bezbariérových zastávek)
☐ lavičky	
☐ zdravotnická zařízení	
☐ jiné	

Co by Vám usnadnilo orientaci ve Vaší městské části?

☐ elektronická mapa ☐ vytištěná papírová mapa ☐ rozcestníky v ulicích ☐ nepotřebuji nic z toho

Napište, prosím, max. 10 míst na Praze 7, kam nejčastěji chodíte např. nakupovat, na procházku, setkávat se s ostatními lidmi, s rodinou, k lékaři, využívat služby, vzdělávat se, do kostela, na hřbitov.

(Poznámka: Odpověď na tuto otázku nám pomůže zmapovat, které ulice a místa jsou často využívána a měla by jim proto být věnována zvláštní pozornost. Tyto informace v žádném případě nebudou spojovány s Vaší osobou nebo sdíleny s dalšími subjekty!)

Místo, včetně přibližné adresy (neuvádějte čísla domu)	Komentář (účel cesty, poznámky)
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

MČ Praha 7 by ráda vytvořila elektronickou mapu pro seniory (tj. mapu dostupnou na internetu s možností vyhledávání, zvětšování textu na obrazovce apod.). Myslíte si, že byste takovou mapu využili/a?

☐ určitě ano ☐ nejsem si jistý/á ☐ ne

Jaké informace byste případně na takové mapě uvítal/a, co byste tam asi hledal/a nejčastěji? (Můžete označit více odpovědí.)

☐ úřady a kde si co vyřídím	☐ veřejný internet
☐ veřejná WC	☐ komunitní a volnočasová centra pro seniory
☐ poštu	☐ MHD (s vyznačením bezbariérových zastávek)
☐ lavičky	
☐ zdravotnická zařízení	
☐ jiné	

Co by Vám usnadnilo orientaci ve Vaší městské části?

☐ elektronická mapa ☐ vytištěná papírová mapa ☐ rozcestníky v ulicích ☐ nepotřebuji nic z toho

Napište, prosím, max. 10 míst na Praze 7, kam nejčastěji chodíte např. nakupovat, na procházku, setkávat se s ostatními lidmi, s rodinou, k lékaři, využívat služby, vzdělávat se, do kostela, na hřbitov.

(Poznámka: Odpověď na tuto otázku nám pomůže zmapovat, které ulice a místa jsou často využívána a měla by jim proto být věnována zvláštní pozornost. Tyto informace v žádném případě nebudou spojovány s Vaší osobou nebo sdíleny s dalšími subjekty!)

Místo, včetně přibližné adresy (neuvádějte čísla domu)	Komentář (účel cesty, poznámky)
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

Obř. 5: Dotazník pro kvantitativní část průzkumu

spíše vlašná. Zastoupeny jsou především senioři, kteří jsou zároveň klienty pečovatelského centra. Osvědčilo se předat dotazníky seniorům osobně, návratnost dotazníků distribuovaných přes pečovatelské centrum byla téměř 50 %. Naopak oslovení pomocí radničních novin a informačních plakátů, které vyžadovalo osobní vyzvednutí i odevzdání dotazníku, se ukázalo jako málo efektivní. Zjištění nicméně odpovídají jak obecným sociologickým poznatkům o životě seniorů ve velkých městech, tak zkušenostem některých sociálních pracovníků, které se seniorům v Praze 7 věnují a s nimiž jsme měli možnost mluvit. Doporučujeme výsledky propojit se zkušenostmi dalších lokálních aktérů, kteří přicházejí do styku s cílovou skupinou v daném prostoru (např. řidiči/ky MHD, uklízeči čety, pošťáci).

Četnost problematičtějších míst je spíše orientační. Některé hlasy v celkovém součtu mohou být nadreprezentovány, nebylo možné kontrolovat dvojitou účast v projektu – účastníci se tedy mohli zúčastnit focus group i dotazníkového šetření. Naproti tomu některé problémy byly dlouze diskutovány na seniorských setkáních, kde se na nich účastníci shodli, ale ne všichni je uvedli do individuálních map a dotazníků, podle nichž jsme počítali konečnou četnost problémových míst, a proto se do ní nepromítly. Domníváme se, že četnost problémů nemusí být hlavním měřítkem pro posouzení naléhavosti problému. Vzhledem k malé účasti cílové skupiny lze naopak předpokládat, že ti, kteří se zúčastnili (obzvláště účastníci focus group) vnímají problémy, s nimiž přišli, opravdu palčivě a jsou ochotni jim věnovat svůj čas a energii. Někteří senioři nás kontaktovali dopisem (e-mailem), přišli na setkání a ještě vyplnili dotazník.

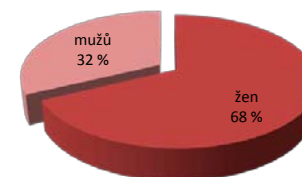
Bohužel musíme konstatovat také fakt, že některé výpovědi se mohou ve vybraných aspektech i výrazně lišit od většinového hodnocení situace. Účastníci často vypovídali o situaci tak, jak si ji pamatují, na místech, o nichž mluvili, často i delší dobu nebyli (právě proto, že si je pamatovali jako problematičtější). Například pobočku pošty v Dělnické ulici označili jako špatně dostupnou, přestože v její bezprostřední blízkosti zastávka autobusu je, vypovídali, že postrádají výlety pro seniory, které ale městská část stále pořádá apod.

3 Výsledky studie

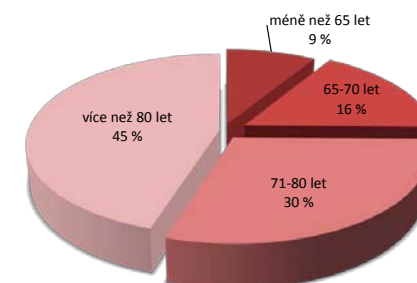
3.1 Účastníci setkání

Setkání – focus group – se zúčastnilo celkem 40 seniorů a seniorek (prezenční listiny v příloze). Focus group, které se konaly v DPS v Tusarově ulici a v ul. U Studánky, navštívili především obyvatelé pečovatelských domů. Někteří z nich byli závislí na mobilních pomůckách, jako jsou chodítka, hole nebo invalidní vozík. Na setkání na úřadě a v centru Elpida přišli mobilnější a mladší senioři, byť i zde jsme se setkali s účastnicí odkázanou na francouzské hole. Senioři většinou přicházeli již s konkrétními problémy, které chtěli sdělit. Problém mobility vnímali jako důležitý a pozitivně hodnotili možnost se k této otázce vyjádřit.

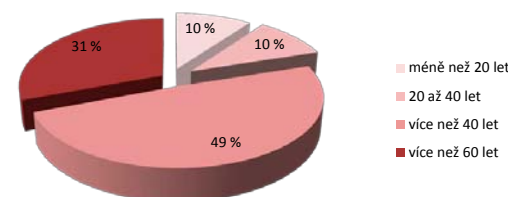
Respondenti podle pohlaví

Respondenti podle věku

Jak dlouho žijete v Praze 7?

Graf 1–3: Respondenti podle pohlaví, věku a doby, po kterou žijí v Praze 7 (% respondentů, N = 91)

3.2 Účastníci ankety (popis souboru)

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 91 osob, 68 % žen a 32 % mužů. Větší zapojení žen odpovídá nejen vyšší feminizaci seniorské skupiny obecně, ale je podpořeno i častějším zapojením žen do volnočasových aktivit v seniorském věku [4].

Mezi respondenty byla silně zastoupena věková kategorie nad 80 let (45 %), jen čtvrtina respondentů byla mladší než 70 let. Většina respondentů žije v Praze 7 déle než 40 let, 40 osob uvedlo, že zde žije déle než 60 let, lze tedy předpokládat, že celý život.

Přestože jsme se snažili seniory oslovit prostřednictvím nejrozličnějších kanálů, je nutné přiznat, že účast byla spíše nízká. Dominantní skupinu respondentů tvořili klienti pečovatelského centra Prahy 7, které jsme oslovili přímo přes pečovatelky pracující s klienty nebo přes nástěnky domů s pečovatelskou službou. Je pravděpodobné, že někteří respondenti dotazníkového šetření jsou totožní s účastníky seniorských setkání.

Graf 4: Frekvence vycházení do venkovního prostředí; % respondentů; N = 91

Z našeho vzorku se nejvyšší podíl dotázaných pohybuje ve venkovním prostoru denně (62 %). Dalších 24 % seniorů a seniorek v naší anketě pak vychází alespoň 1x týdně. Do ankety se ale zapojili i příležitostní uživatelé venkovního prostoru (7 % vychází s alespoň měsíční frekvencí a zbývajících 7 % pak zvolilo variantu „už jsem nebyl/a venku déle než měsíc“). Omezení frekvence vycházení již dává tušit možné problémy na straně zdravotního stavu, případně dalších rizik a omezení, která uvádíme dále. Určitou roli však může hrát i ubývání sociálních rolí a sociálních, volnočasových, vzdělávacích a ekonomických aktivit, a tedy i důvodů pro pravidelné, časté vycházení z domova.

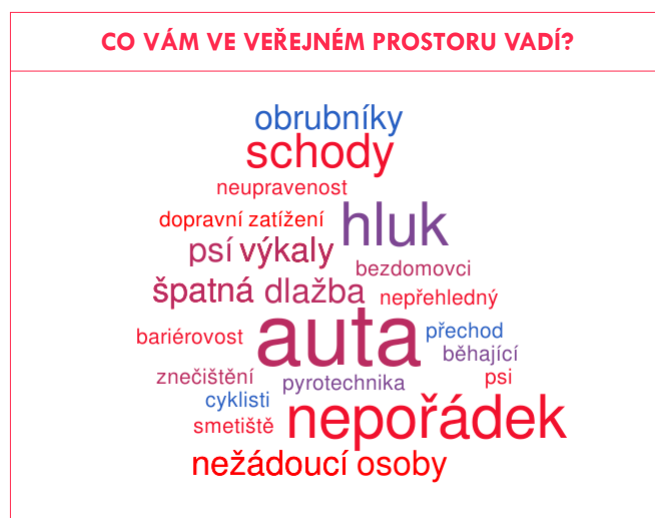
Dominantní část respondentského souboru tvořili senioři, kteří jsou pravidelnými uživateli veřejného prostoru, ale pociťují větší či menší omezení své mobility. Jedná se o jakousi hraniční skupinu mezi zcela aktivními seniory, kteří se účastní produktivního života, chodí do zaměstnání a pohybují se ve venku bez omezení, a těmi, kterým naopak již zdravotní stav vůbec neumožňuje vycházet ven a jsou odkázáni na péči sociálních služeb. Právě pro tuto seniorskou skupinu je důležité vytvořit takové venkovní prostředí, ve kterém budou mít možnost bezpečného a pohodlného pohybu a které jim umožní udržet si co nejdéle jak soběstačnost, tak možnost participace na komunitním životě města.

3.3 Obecné vnímání veřejného prostoru

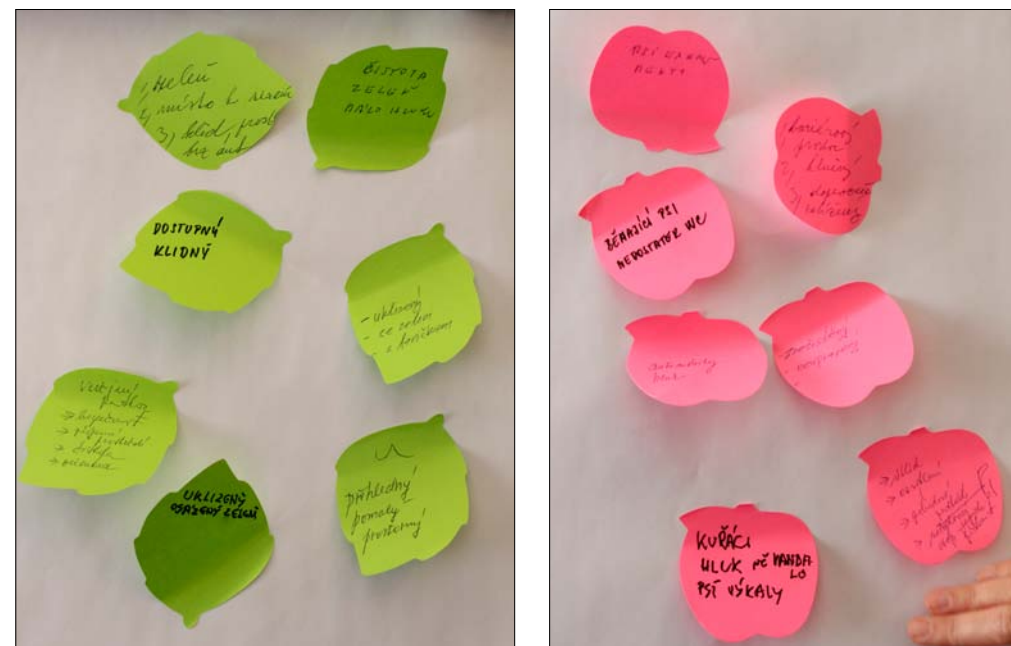
Vztah seniorů k veřejnému prostoru jako takovému jsme se snažili pochopit prostřednictvím úvodní aktivity setkání se seniory (viz Odd. 2.1). V jejím rámci jsme seniorům položili tři otázky: *Jak by podle Vás měl vypadat veřejný prostor, aby se Vám v něm líbilo?*, *Co Vám ve veřejném prostoru vadí?* a *Co by se ve veřejném prostoru mělo změnit, abyste tam trávili více času?*. Odpovědi se nejčastěji týkaly **čistoty a úklidu v ulicích, obecné estetiky prostoru**. „Mám ráda čisté prostředí a slušné lidi,“ napsala jedna ze seniorek. Nečistotu nebo nepořádek často zmiňovali také respondenti v dotazníkovém šetření („páchnoucí chodníky, nepořádek“ apod.) Často se také opakovaly požadavky na **dostatek zeleně, stromů v ulicích, dostatek míst k odpočinku, laviček a posezení a také dostatek veřejných WC**. Pro respondenty je důležité, aby venkovní prostředí bylo bezpečné, klidné, pomalé, přehledné, dostupné a zajímavé.

Účastníci vnímají ve veřejném prostoru negativně **velkou hustotu a rychlost automobilového provozu** a s ním spojený **hluk**. Dále si stěžovali na **volně běhající psy a psí výkaly, fyzické bariéry** (schody, vysoké obrubníky) a **rozkopané chodníky**. Jako ohrožující vnímají i **cyklistický provoz**, obzvláště pokud cyklisté jezdí po chodnících. Uvítali by více laviček a veřejných toalet (blíže viz Odd. 3.4.1), pravidelné pochůzky městské policie, ale také **více malých obchodů a restaurací**. Obzvláště ve skupině, která se sešla v DPS Tusarova, ale nejen tam, se opakovaly stížnosti na stavební prostor na rohu ulic Tusarovy a Komunardů, vnímají jej jako „rozkopaný, nedostavěný, smetiště“. Setkali jsme se také s negativním vnímáním přítomnosti **marginalizovaných skupin obyvatelstva**, jako jsou bezdomovci, drogově závislí nebo národnostní menšiny („jsou tu hlučné romské děti“). Někteří účastníci však s těmito sociálními skupinami vyjadřovali solidaritu a pochopení.

Odpovědi účastníků jsou shrnuty v následujících word cloudech. Nejsou seskupeny podle původních otázek, kterých se respondenti často nadrželi, ale podle tří tematických okruhů – jaký by měl být veřejný prostor, co v něm postrádají a co jim v něm vadí. Četnost odpovědí je vyjádřena velikostí.

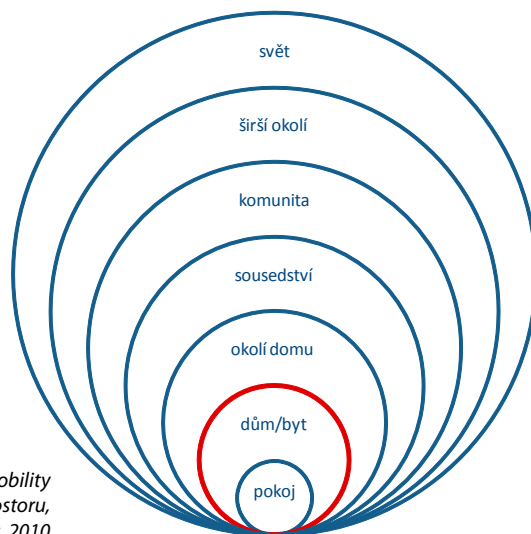
Pro srovnání uvádíme výsledky ze studie QinCity kolektivu MU Brno ([1], str. 205): Na otázku „Kdybyste měl(a) kouzelný prsten a mohl(a) jednu věc v okolí Vašeho bydliště změnit, co by to bylo?“ uvedlo 19 % respondentů změny spadající do kategorie zeleně (včetně adekvátních odpočinkových míst), 11 % zmiňovalo auta a dopravu obecně a s tím spojený hluk či smog, 11 % odpovědí se týkalo negativního vnímání marginálních sociálních skupin, 8 % problematiky čistoty a úklidu, 7 % kvality ovzduší. Jen pět procent respondentů by chtělo pomoci „kouzelného prstenu“ změnit kvalitu chodníků. Problematické vnímání volně běžících psů, se kterým jsme se často setkali, akcentuje například i australská studie mobility seniorů ([5], str. 19), která obavu z nekontrolovaných psů uvádí jako nejčastěji vnímanou překážku pro chůzi.

Obr. 6: Jaký by měl být veřejný prostor a co Vám v něm vadí? Ukázka z úvodní aktivity setkání.

3.4 Mobilita a její překážky

Mobilita stárnoucího člověka bývá často pojímána jako sedmiúrovňový model vyjadřující narůstající vzdálenost od pokoje, kde jedinec spí, až po „svět“ [Webber, Porter, Menec, 2010 in [1] str. 110], viz Obr. 7. Největší bariéra, a to fyzická, ale i psychologická, se přitom nachází mezi úrovněmi dům/byt a okolí domu. Je důležité vytvářet v uličním prostoru města takové podmínky, aby se senioři neobávali vyjít ze svých domovů, kde často zůstávají zbytečně uzavřeni a odkázáni na pomoc ostatních. Mobilita je potřebná pro zachování aktivit, kterým se jedinec věnuje, a pro participaci na veřejném životě.

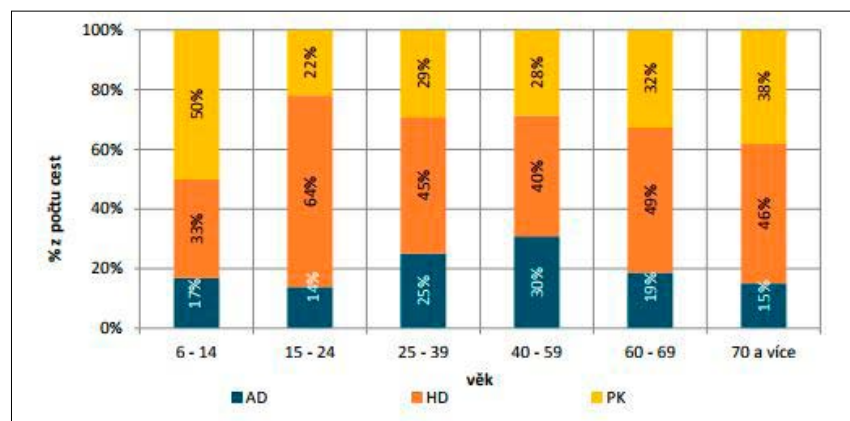

Obr. 7: Rámcový teoretický model mobility ve stáří, sedm zón životního prostoru, podle: Weber, Porter, Menec, 2010

Pokud odhlédneme od vlastního významu mobility jako způsobu, jak se dostat se z místa na místo, má mobilita významný **sociální rozměr**. Když jsme schopni vyjít z bytu nebo domu, dostáváme se do okolního prostředí, a tedy do kontaktu se světem. V současné době žije asi 75 % seniorské populace ve velkých městech, kde jsou kvůli překážkám na cestě ven ze svého bytu nebo domu (schody, hrbolaté chodníky, nebezpečné přechody) vystaveni riziku izolace a osamění. Participace na okolním dění je důležitým faktorem, který ovlivňuje celkovou kvalitu života, byť by se odehrávala jen formou

pasivního pozorování. Možnost pohybu ve veřejném prostoru představuje pro seniory, a nejen pro ně, nejen způsob, jak si obstarat potřebné služby a zboží, ale také možnost setkávat se s ostatními lidmi a trávit s nimi čas.

S rostoucím věkem klesá počet aktivních řidičů automobilu (ať již z důvodu zdravotního omezení nebo finanční náročnosti). Pro seniory může být problematické i využití MHD, a proto vzrůstá u této skupiny obyvatel význam **chůze jako dopravy**. Senioři jsou hned po dětech do 14 let chodecky nejaktivnější skupinou – například v Praze vykonají 38 % svých cest po městě výhradně pěšky ([15], str. 84).

Obr. 8: Využití dopravy k realizaci cest podle věku (2015, pracovní den, všechny cesty obyvatel Prahy), ([13], str. 84).

Mobilita je spojená také s dosažením **doporučené dávky pohybu**. Pro seniory je chůze nejpřirozenějším a často jediným způsobem pohybu, hraje důležitou roli při prevenci a léčbě mnoha chorob, povzbuzuje činnost srdce a dýchacích svalů, zrychluje krevní oběh, uvolňuje cévy a způsobuje intenzivnější prokrvení svalů i mozkové tkáně. Výzkumy dokazují, že pravidelné procházky prováděné po dobu šesti měsíců výrazně zlepšují nejen fyzickou výkonnost, ale i některé mozkové funkce. Konkrétně se zlepšuje paměť, schopnost soustředění, schopnost plánování či rychlost zvládnutí různých činností. ([7], str. 67).

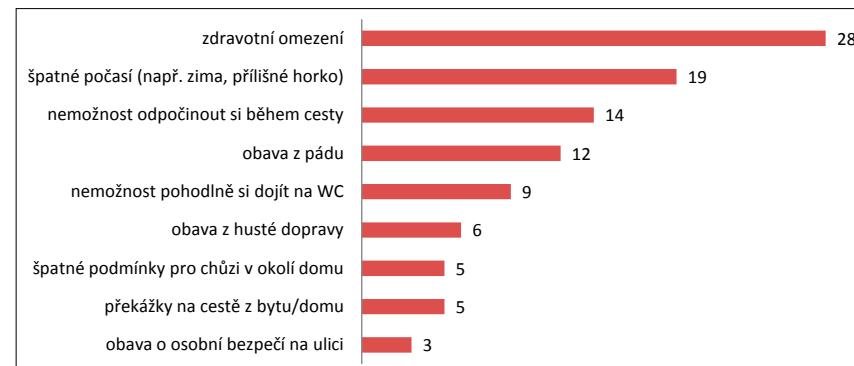
Jak již bylo řečeno výše (Odd. 3.1), většina respondentů naší studie uvedla, že chodí ven denně (62 %) nebo alespoň jednou týdně (24 %). 20 respondentů, kteří uvedli, že je od vycházení ven odrazuje zdravotní omezení, přesto zvolilo variantu, že chodí ven denně. Je tedy vidět, že kontakt s okolním prostředím je pro respondenty důležitý a že

jsou ochotni podstoupit i jistý diskomfort, aby si udrželi kontakt s okolním prostředím. („Chodím jen na roh ulice, jen abych vyšla na ulici.”)

Dotazovali jsme se na překážky, které respondentům brání v tom, aby vyšli na ulici a pohybovali se mimo svůj byt. Překážky mobility, tak jak je uvádí Graf 5, jsou výsledkem vzájemného působení prostředí a individuálních faktorů. Nejčastěji respondenti uváděli, že jim v cestě ven brání **zdravotní omezení**. Nebylo specifikováno, zda se jedná o faktické omezení možnosti pohybu („vozí mě rodina na vozičku”), nebo o akutní onemocnění („jdu ven, když jsem zdravá”). Jak je uvedeno výše, zhoršený zdravotní stav může být vnímán jako překážka nebo omezení, ale nemusí se jednat o překážku nepřekonatelnou, která by zcela znemožňovala pobyt venku. Druhou nejčastěji zmiňovanou překážkou bylo **špatné počasí**, které však podle dodatečných poznámek souvisí spíše s bezpečností a obavou z pádu („sníh, kluzké chodníky”) než s vlastními povětrnostními podmínkami. Často respondenti jako překážku uváděli **nemožnost si během cesty odpočinout**, tedy potřebu dostupných laviček, které se budeme věnovat ve vlastním oddílu. Respondenti ve 13 % uvedli, že je limituje **obava z pádu**. Pro seniory představují pády významné riziko, mají pro ně závažnější důsledky než pro nesenorskou populaci a často představují hrozbu dlouhé léčby nebo dokonce trvalých následků. Obava z pádu významným způsobem ovlivňuje pohyb seniorů, kteří jsou citliví na kluzké a nerovné povrchy, soustředí se na vlastní pohyb a méně vnímají okolní provoz, a proto jsou zranitelnější a více náchylní k tomu stát se obětí dopravní nehody. Výrazné omezení pro mobilitu seniorů představuje **dosazitelnost WC**, která limituje vzdálenost i dobu, na kterou jsou ochotni vydat se z bytu.

Kromě nabízených možností odpovědi respondenti uvedli dále: „péče o manžela; jako vozičkář potřebuji dobré sjezdy z chodníků; volné pobíhání psů po chodnicích; psi nečistoty; kola na chodnicích; rozbité a páchnoucí chodníky, občas i znečištěné; nedostatek času”. Někteří respondenti nevnímají disproporci mezi tím, jak se potřebují ve venku pohybovat, a mezi svými možnostmi: „(nebrání mi) nic, jdu jak potřebuji”. Tyto odpovědi jsme nezahrnuli do níže uvedeného grafu.

Odhlédneme-li od zdravotního omezení, lze environmentálně podmíněné překážky (překážky plynoucí z uspořádání prostředí a přírodních podmínek) uvést v 70 % odpovědí. A pokud odhlédneme od špatného počasí, pak se jedná z více než 50 % o překážky, které jsou přístupné potenciálnímu zlepšení díky změně veřejného prostoru.

Graf 5: Překážky, které respondentům brání vycházet z bytu. Celkem odpovědělo 91 dotázaných, otázka dávala možnost více odpovědí.

3.4.1 Lavičky a odpočinková místa

Potřebu laviček a vhodných míst k odpočinku zmiňovali respondenti jak na focus group setkáních, tak v dotazníkovém šetření. Přestože v dotaznících uvedlo 24 respondentů, že jim v cestě ven brání nemožnost si během cesty odpočinout, otázku na konkrétní místa, kde lavičky chybí, zodpověděla jen malá část z nich. Většinou jsme se setkávali s odpověďmi typu: „po celé Praze 7, v každé ulici by se hodilo pár laviček, ale s OPĚRADLEM; tak různě v ulicích; Dejte lavičky všude, kde je to technicky možné” apod. Respondenti mají pocit, že pokud je lavička rozbitá, neopraví se, ale je bez náhrady odstraněna.

Pro seniory je důležité, aby lavičky měly vhodný sklon a nebyly moc nízké, protože se jim z nich pak špatně vstává, a aby byly vybavené opěradlem a postranními madly, které jim pomohou při vstávání.

Klíčová je pro seniory možnost odpočinku. Pokud je jim nabídnuta, zvyšuje se vzdálenost, kterou jsou schopni dojít, i doba, kterou stráví venku. Někteří senioři bez vhodného místa k odpočinku nemohou vůbec vycházet: „Musím někdy požádat ve spřáteleném krámkě, aby mě nechali odpočinout od bolesti.” Důležité jsou lavičky na zastávkách MHD, obzvláště pokud musí senioři čekat na nízkopodlažní spoj, který má delší intervaly. Respondenti si uvědomují problematičnost laviček ve veřejném prostoru vzhledem k bezdomovcům a jiným sociálně problematickým skupinám, ale nevnímají to jako překážku k jejich umisťování: „S novými chodníky by měly vznikat i nové lavičky pro lidi, místo pro krátký oddech, místo pro určení schůzky, místo pro posezení. Není pro mne argument tvzení, že lavičky nejsou proto, že by na nich seděli bezdomovci. Pokud i ano, i oni

patří mezi obyvatele města a je věcí městské policie, aby měla provoz laviček pod kontrolou tak, aby sloužily svému účelu a nebyly zneužívány k nekalým činnostem.”

Laviček se nedostává v ulicích, ale i na dlouhých úsecích ve velkých parcích. Potřeba laviček byla zmíněna především **v okolí Letenského náměstí**: „Z Letenského náměstí (nákupní centrum) není jediná lavička v ulici Korunovační, Na Výšinách, Jana Zajíce, U Sparty, Milady Horákové, U Vodárenské věže.; Když jde člověk nakoupit, nemá si kam sednout, u Billy je pouze obrubník, na kterém se dá sedět.; V kopcovitém terénu od Vltavské k Letenskému náměstí, v ulicích, kudy nejede tramvaj, chybí lavičky či sedátka, něco, kde se dá aspoň na chvíli opřít a vydýchat se nebo odložit těžkou tašku.“ Respondenti často zmiňovali, že by uvítali lavičky v **ulici Ovinecké**, kde jsou stromy a malý provoz, a tudíž by to bylo vhodné místo k odpočinku, např. cestou na Letenské náměstí. (viz Obr. 9)

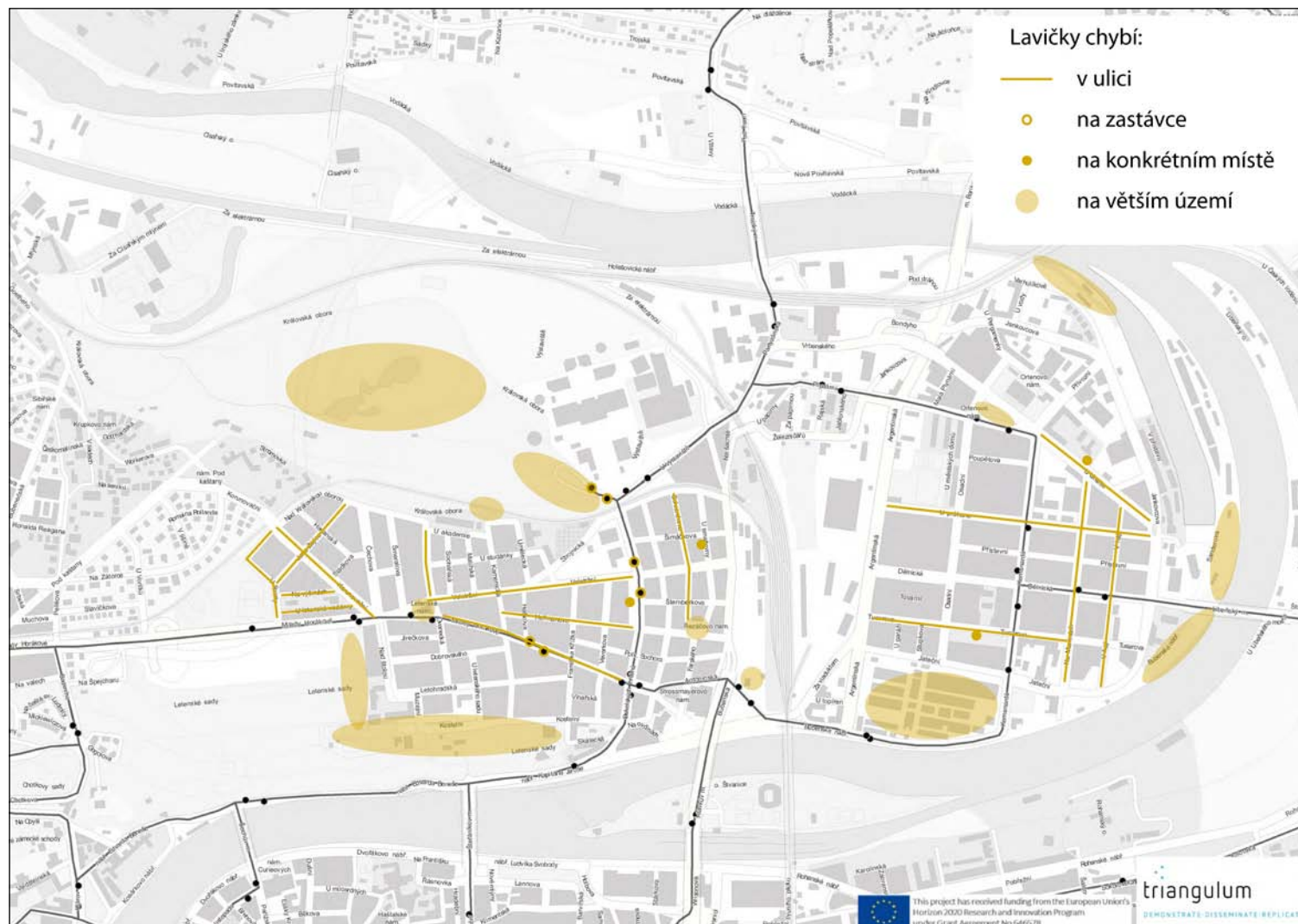

Obr. 9: Jedna z účastnic focus group si dala práci a zakreslila místa, která považovala za vhodná k umístění lavičky na horní Letné

Lavičky chybí také v parcích – **ve Stromovce**, a to u konečné tramvaje a v dolní části u rybníčků, **v Letenských sadech**, při jejich okraji, a za Gymnáziem Nad Štolou, kde původně bývaly („Dřív tady bylo plno laviček, asi před třemi roky je odstranili a od té doby tam nejsou.“), v parku na Ortenově náměstí, kde jsou lavičky nevhodné pro seniory, **v Pražské tržnici**, kde jsou často obsazeny prodejci, **na zastávkách tramvaje** (Kamenická, Tusarova, Výstaviště). Několikrát jsme se setkali s požadavkem na lavičku ve vnitrobloku – U Smaltovny 19, V Háji (nespecifikováno, kde), na dvoře DPS Tusarova respondenti vnímají lavičky jako nevyhovující.

TABULKA 1: lavičky

četnost	místo	popis problému
6	Stromovka	příliš rozsáhlá Stromovka – požadavek na turistický vláček, více laviček ve spodní části, u konečné tramvaje cestou do Stromovky, blízko u vchodu z Kamenické ul.
5	Letenské sady	více laviček, chybí lavičky za gymnáziem Nad Štolou
2	okolí Letenského nám.	mezi Letenským nám. a Spartou, ul. J. Zajíce a okolí, Billa na Letné
2	Ovinecká	chybí lavičky v klidné ulici se stromořadím
2	Pražská tržnice	nedostatek laviček, obsazeny prodejci, chybí u Penny marketu
2	U Akademie, U Studánky, od ul. U Studánky směrem k Výstavišti, Ovinecká	chybí lavičky
2	nábřeží	Marina, podél Vltavy
1	mezi Vltavskou a Letenským nám.	chybí lavičky cestou do kopce
1	Strossmayerovo nám. – Schnirchova	chybí místo k odpočinku, od Řezáčova nám. až ke Strojnické chybí lavičky a toaleta
1	zastávka Tusarova	chybí lavička
1	Tusarova ulice	místo jámy
1	Veletržní	
1	zastávky tramvají	na zastávkách tramvají – na některých zastávkách lavičky jsou, ale ne na každé, člověk kolikrát čeká na tramvaj poměrně dlouho, zvláště, když musí čekat pouze na nízkopodlažní
1	Kamenická 40	na dvoře jsou špatné lavičky, nedá se tu ani sedět
1	zastávka Kamenická	chybí lavička
1	U Smaltovny 19	ve vnitrobloku
1	Ortenovo nám.	u rybníčku s vodou, chybí lavička s opěrkou pro starší lidi
1	U Uranie, Na Maninách, U Průhonu, V Háji prostor vedle MŠ (U Uranie)	vnitroblok, ulice

Obr. 10: Účastnická mapa znázorňující místa s pociťovaným nedostatkem laviček

3.4.2 Obava z pádu

Obava z pádu je vlastně podstatou i příčinou většiny mobilních komplikací v senior-ském věku. Individuální křehkost v kombinaci s překážkami ve vnitřním i venkovním prostředí zvyšují pravděpodobnost pádu, který pro seniory představuje riziko spojené se závažnými důsledky v podobě dlouhodobé péče, finančních nákladů na léčbu i zvýšené riziko úmrtí. Studie uvádějí, že každoročně upadne přibližně každý třetí senior, přičemž s věkem tento podíl stoupá, u klientů v institucionální péči (tedy méně mobilnějších seniorů) se může jednat až o 75 % ([1], str. 125).

Funkční a zdravotní limity způsobující zvýšenou pravděpodobnost upadnutí snižují schopnost starších lidí vyhodnotit rizika (např. překážky na cestě), nebo se věnovat během cesty ještě dalším úkonům (např. mluvení). Senioři potřebují při překonávání překážek více času a neočekávané a náhlé změny jsou pro ně rizikové ([5], str. 13).

Pohybovou nejistotou a obavou z pádu je možné vysvětlit často zmiňované negativní vnímání cyklistů nebo psů bez vodítka na chodnících. Psi i cyklisté se pro seniory pohybují nepředvídatelně a představují pro ně riziko, že budou muset rychle změnit směr nebo rychlost svého pohybu. Podobně preferenci světelně řízených křižovatek, kterou jsme během rozhovoru se seniory pozorovali, je možné vysvětlit jejich potřebou dostátku času a jistotou přednosti.

Obr. 11: Senioři se mohou cítit ohroženi rizikem upadnutí i na chodnících, které ostatní uživatelé vnímají jako bezpečné

3.4.3 Povrch a kvalita chodníků

Povrch a kvalita chodníků byly také často zmiňovány jako problematický faktor mobility. Kvalita povrchu komunikací úzce souvisí se zvýšeným nebezpečím pádů, které je charakteristické pro vyšší věk, jak jsme zmínili výše. Pro respondenty jsou z hlediska kvality povrchu chodníků a komunikací důležité dva hlavní aspekty: **nerovnosti** a **kluzkost**. Respondenti hodnotili jako obtížný pohyb po hrbolatém, nerovném povrchu, problémy jim způsobují díry mezi dlaždicemi (např. v ulici Kamenická a U Studánky, kudy často chodí klienti pečovatelského centra Prahy 7 („kostky jsou poškozené a klienti tudy chodí na obědy, je potřeba, aby je někdo doprovázel, sami to nepřejdou”) nebo i vystouplé koleje (např. na Strossmayerově náměstí). Respondenti často jako nerovný a obtížně překonatelný hodnotí i povrch zdánlivě optimální. Například zmiňovaná ulice Kamenická nebo Schnirchova, kde respondentka uvedla „špatné chodníky, díry, nerovné”, byly v průzkumu stavu chodníků organizovaném MČ Praha 7 označeny jako “dobré”. Nevhodný povrch uváděli respondenti také v Pražské tržnici, která je jejich oblíbeným cílem: „lepší průjezdnost pro vozičkáře, všude jsou velké kostky; je tam hrbolatá dlažba, ubohé chození; naprosto špatná dlažba”.

Dlažební kostky se stávají velmi kluzkými nejen při sněhu a náledí, ale i při dešti. V urbánním prostoru je skládaná kamenná dlažba preferovanou povrchovou úpravou z hlediska estetického i praktického (snazší údržba). Vhodná kombinace materiálů nebo jejich povrchová úprava však umožňuje vytvořit neklouzavý povrch, který si zachová i estetické kvality. Kamennou dlažbu je možné např. upravit pomocí tzv. **pemrlování**, které zvýší její adhezní vlastnosti. Velmi kluzké jsou také velké bílé dlaždice používané místo vodorovného značení přechodů pro chodce, např. na Letenském náměstí. Velkoplošné vodorovné značení je podle Manuálu tvorby veřejných prostranství (IPR Praha) nutné realizovat s protiskluzovým povrchem, který bude mít minimálně shodné adhezní vlastnosti jako navazující povrchy ([8], str. 191).

Pohyb po ulicích znepříjemňují také velké louže. Respondenti upozornili např. na velkou louži u přechodu na Letenském náměstí v ulici Oveňská. Kontaktovala nás seniorka, které vadí louže na Letenské pláni při příchodu od zastávky Sparta (zadáno i jako podnět na portál Chodci sobě: <https://www.chodcisobe.cz/praha/podnety/2206/louze-na-letenske-plani>).

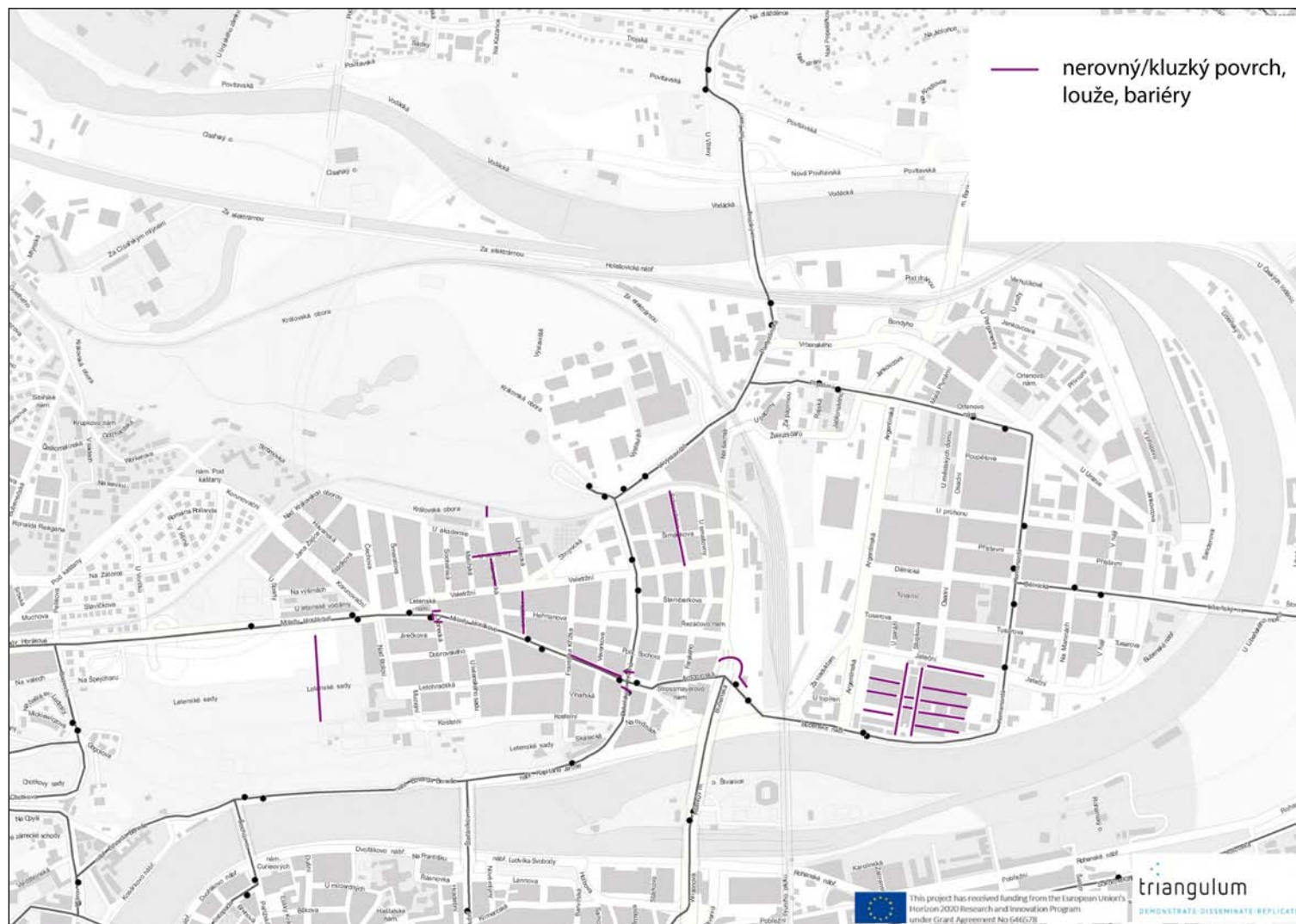
Obr. 12: Přístupová cesta od zastávky Komunardů na Letenskou pláň po dešti

Obr. 13: Bílé dlaždice, které se používají pro vyznačení přechodů pro chodce, mohou být velmi kluzké

TABULKA 2: Povrch chodníku a stavební bariéry

četnost	místo	popis problému
3	obecně Praha 7	kluzká dlažba, velké bílé dlaždice na přechodech při nižších teplotách velmi kloužou (např. Letenské nám.), neodstraňování spadaneho sněhu, léta neopravené chodníky ve vedlejších ulicích
2	Gerstnerova – vstup do Stromovky	schody
2	Kamenická x U Studánky	rozbitý chodník – poškozené kostky, je tam DPS – klienti musí chodit na obědy, je potřeba, aby je někdo doprovázel, sami to nepřejdou
2	Ovenecká x M. Horákové	po rekonstrukci se dělá velká louže na přechodu
2	Poliklinika Strossmayerovo nám.	kluzká (zejména v zimě) cesta
2	Pražská tržnice	nevhodná dlažba – utrpení pro vozíčkáře
2	Haškova, Umělecká	lépe se chodí po asfaltu, ale jsou nerovné, Haškova – rozbité a silně páchnoucí chodníky
1	Kamenická č. 10 (u Žabky)	nerovný povrch chodníku
1	Letenská pláň	příchod od semaforu u Sparty (u vjezdu do podzemních garáží) napříč plání do Letenských sadů – Po dešti jsou tam vždy dlouho velké louže, mezi kterými musíme náročně kličkovat, a stejně se suchou nohou do parku často nedostaneme. Vozím tamtudy vnuka v kočárku a mám s tím potíž. Asi je pod tím beton podzemních garáží a nevhodný zásyp, tak se dešťovka nevsakuje. Všude se dláždí jak o život a tam, kde by to bylo skutečně potřeba, nic.
1	obecně Praha 7	obchody na P7 mají ve vstupu schody
1	přívoz HOL-KA	chybí zábradlí (hlavně na karlínské straně)
1	rampy mezi Vltavskou a Strossmayerovým nám.	strmé pro vozíčkáře
1	Strossmayerovo nám.	vystouplá dlažba

Obr. 14: Účastnická mapa znázorňující místa vnímaná jako nerovná, kluzká, nebo obtížně prostupná

3.4.4 Přechody, automobilová a cyklistická doprava

Jako problematické byly nejčastěji označovány přechody **na Strossmayerově náměstí**, které je důležitým cílem i křižovatkou cest (nákupy, přístup k úřadu MČ, původní i nově otevřená poliklinika, přestupní bod pro tramvajové trasy). Pro respondenty je jednoznačně více komfortní, pokud mohou využít světelné signalizace, která se dle informací organizace ROPID mimo pracovní dny z důvodů zajištění plynulosti dopravy vypíná. Někteří senioři však uváděli, že signalizace bývá vypnuta i ráno, kdy děti chodí do školy. Vypnutou signalizaci označili jako problém téměř všichni respondenti na třech seniorských setkáních i v dotazníkovém šetření (5x z 38 vyplněných odpovědí).

Světelná signalizace (SSZ) je od léta 2016 standardně v provozu v pracovních dnech od 7:00 do 18:00, v jiné době je vypnutá (pro vozidla je v provozu jen blikající oranžová). Důvodem tohoto omezení SSZ je plynulost provozu (tramvají i chodců) s minimalizací vyčkávacích časů (odpadá čekání při tzv. vyklízcích časech a čekání na potřebnou fázi), a tím je i minimalizováno nezákonné chování chodců (chůze na červenou).

Podle informací ze statistiky nehodovosti [9] nepatří křižovatka na Strossmayerově náměstí k místům s častou nehodovostí. Za poslední dva roky zde nedošlo k žádné nehodě s účastí chodce. **Objektivně nízká nehodovost však nevylučuje subjektivní pocit ohrožení při překonávání této rušné křižovatky s dlouhými přechody, a to zejména u slabších účastníků provozu.** Nehodovost nestoupala ani při vypnuté SSZ, jak prokázalo vyhodnocení SSZ, které zde prováděla TSK v roce 2014 [10]. Podle tohoto vyhodnocení došlo v době vypnuté SSZ ke zpomalení projíždějících automobilů, tramvajový provoz byl naopak plynulejší. Při zapnuté SSZ naopak docházelo k častému přecházení chodců na červenou (obzvláště na východním přechodu až v 47 % případů).

Při případných úpravách doporučujeme zvážit infrastrukturní opatření pro podporu pěších v křižovatce, které nezhorší propustnost pro MHD. Řešením může být omezení individuální automobilové dopravy (IAD), její zpomalení prostřednictvím zvýšených nebo zúžených vozovkových ploch, případně odklonem IAD. Víťame například opatření navrhovaná v koncepční studii IPRu Letenský kříž, která sice neřeší vlastní Strossmayerovo náměstí, ale navrhuje rekonstrukci zastávky v ulici Dukelských hrdinů i přilehlého přechodu ve prospěch zvýšení komfortu pro pěší. [11]

Rozsáhlou křižovatkou na Strossmayerově náměstí lze porovnat s obdobnou křižovatkou na Tylově náměstí (u zastávky I. P. Pavlova). Inspirací pro úpravu této křižovatky může být např. zklidnění křižovatek na Andělu či na Palmovce. Oblast Strossmayerova náměstí je přirozeným centrem MČ Praha 7 a má potenciál stát se kvalitním veřejným prostorem s pobytovou funkcí.

Vysokou míru využití mají také tramvajové zastávky Strossmayerovo náměstí, obzvláště proto, že se jedná o důležitý přestupní uzel mezi tramvajovými linkami. U zastávek je v kontextu potřeb seniorů, ale i ostatních chodců, třeba dbát na komfortní a bezpečný přístup i vyčkávací prostor. (viz Odd. 3.5)

Obr. 15: Strossmayerovo náměstí – důležitá křižovatka cest, kde chodci často mají obavy překonat velmi dlouhé přechody

Jako nebezpečný senioři vnímají přechod **v ulici Komunardů** v blízkosti zastávky Tusarova. Respondenti zmiňovali špatné rozhledové podmínky a nerespektování přecházejících chodců ze strany řidičů: „je vyznačený přechod, ale řidiči jej často nerespektují a stojící auta předjíždí, což může vést k těžkým haváriím s přecházejícími“. Tuto křižovátku ohodnotilo jako nebezpečnou také 48 dětí z blízké ZŠ Tusarova, kde v roce 2016 probíhal projekt Bezpečné cesty do školy (BCŠ). Z následného dopravního monitoringu a posouzení dopravním projektantem vyplynulo, že infrastrukturní řešení křižovatky je

nevhodné a vede k nerespektování pohybu chodců a jejich ohrožení, přestože například v ranní špičce pěší pohyb v křižovatce převažuje. Vozovkové plochy křižovatky jsou nadbytečné, přechody příliš dlouhé a nejsou zajištěny adekvátní vzájemné rozhledy. Dopravní studie projektu BCŠ navrhuje vytažení chodníkových ploch a zkrácení přechodů, jako dočasné řešení je možné provést dopravní stíny a zamezit nevhodnému parkování v blízkosti přechodů. [12, str. 14n] Městská část Praha 7 podala žádost o realizaci doporučených stavebních úprav na pracovní skupinu BESIP při MHMP. Žádost však byla bohužel zamítnuta vzhledem k tomu, že lokalita prošla nedávnou rekonstrukcí. Nabízí se realizovat alespoň dočasné nestavební úpravy, které jsou v kompetenci městské části, případně žádost zopakovat.

Obr. 16: Přechody na křižovatce Komunardů x Tusarova neumožňují bezpečné přecházení, vozovková plocha je zbytečně velká a nejsou zajištěny dostatečné vzájemné rozhledy

Delší signál pro přecházení by respondenti uvítali na všech přechodech **v ulici Veletržní** („velký provoz a pro seniory nevhodně nastavené semafor“), **na Ortenově náměstí** („hustá doprava, krátká zelená, bezohlední řidiči, hlavně motorkáři, nedodržují povolenou rychlost, „nejslabší místo“ pro seniory“), **u zastávky Výstaviště a u paty Štefánikova mostu**. Jako problematické označili složité přecházení na křižovatce ulic Korunovačnická a Milady Horákové či přechod přes Korunovačnická u ulice nad Královskou oborou, který je příliš dlouhý (přes 3 jízdní pruhy) a chybí na něm ostrůvek pro přecházení.¹

¹ Například irská studie, která se zabývala rychlostí přecházení u seniorské populace, prokázala, že předpokládané rychlosti 1,2 m/s, s níž se při nastavování světelné signalizace počítá, nedosáhne třetina seniorů ve věku 65–74 let a 61 % seniorů nad 75 let. Pokud se musí chodec při přecházení věnovat ještě jiné činnosti (např. když s někým hovoří), nedosáhne potřebné rychlosti 54 % mladších seniorů a 91 % seniorů nad 75 let. [14]

Zvýšenou pozornost bude potřeba věnovat **přecházení tramvajového pásu před nově zřízenou poliklinikou na rohu ulic Milady Horákové a Františka Křížka**. Pro seniory je jednak důležitá komfortní zastávka MHD, jak o tom bude řeč dále, ale také je potřeba zajistit bezpečné přechody v blízkosti zdravotnického zařízení, a to především přes tramvajové koleje v ulici Milady Horákové. Pro zvýšení bezpečnosti chodců lze například zvážit instalaci varovných světelných pásů upozorňujících na příjezd tramvaje. Zkušební provoz světelných pásů byl zkoumán v ulici Sokolovská a byl vyhodnocen jako přínosný ve vhodné lokalitě, se 100% spolehlivostí zařízení a nadpolovičním respektováním ze strany chodců. [13] Přestože zařízení bylo doporučeno především pro méně přehledné úseky, domníváme se, že by zde vzhledem k zvýšenému pohybu seniorů bylo vhodné.

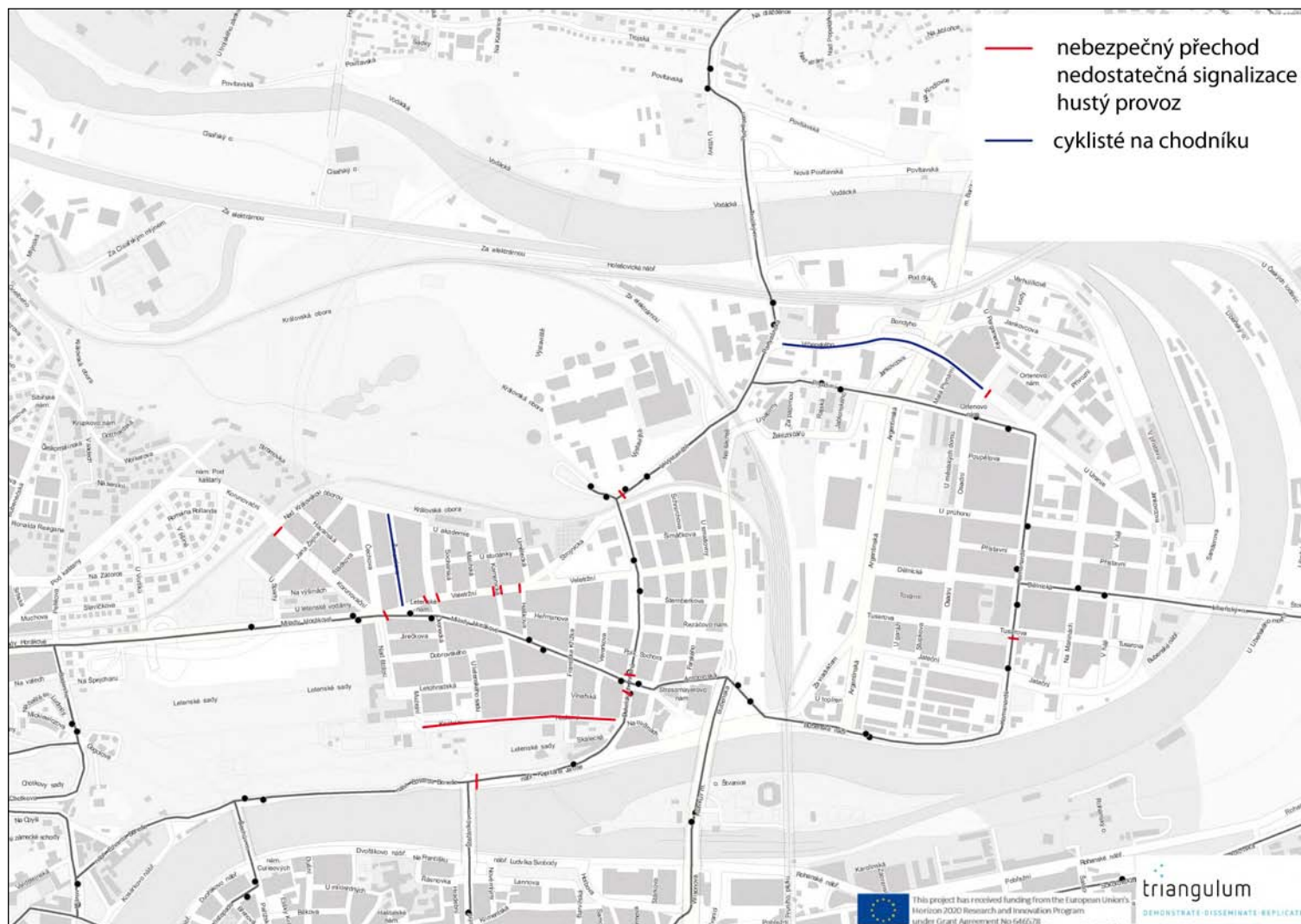
Zaznamenali jsme jen dva podněty k veřejnému prostoru ve prospěch individuální automobilové dopravy – jedna respondentka uvedla, že z důvodu zavedení parkovacích zón došlo k omezení jejich návštěv, které nemají kde zaparkovat. Jeden respondent uvedl, že nevyužívá MHD, ale jezdí autem. Hustý automobilový provoz naopak respondentům vadí v ulicích Veletržní, Kostelní, Dělnická a Dukelských hrdinů.

Konfliktně respondenti vnímají **cyklistický provoz**. Jak jsme již zmiňovali výše, pro seniory je obtížné vyrovnávat se s nepředpokládanými a rychlými impulzy, na které nejsou vždy schopni adekvátně zareagovat a vnímají je jako ohrožující: „*vadí mi velké množství kol*“. Respondenti si obzvláště stěžovali na jízdu cyklistů po chodníku. Jedná se zejména o **ulici Vrbenského**, kudy cyklisté jezdí k Nádraží Holešovice. **Na Ortenově náměstí** je sice cyklostezka, ta ale dále nepokračuje a cyklisté rušnou ulicí Vrbenského jezdí po úzkém chodníku. Chodníky cyklisté využívají také v jednosměrné **Šmeralově ulici**, kterou si zkracují cestu z Letenského náměstí do Stromovky. Dvě z účastnic seniorských setkání přišly speciálně kvůli pocitu ohrožení způsobenému cyklistickým provozem na chodnících (ul. Šmeralova a Vrbenského). Negativně jsou cílovou skupinou vnímána také bikesharingová kola OFO. Vzhledem k tomu, že je není nutné zamykat do stojanů, často parkují na chodníku a tím zužují průchodný profil. Stojánky, kterými jsou tato bikesharingová kola vybavena, je staví v nakloněné poloze a zabírají tak na chodnících hodně místa.

TABULKA 3: Dopravní problémy, přechody, cyklisté

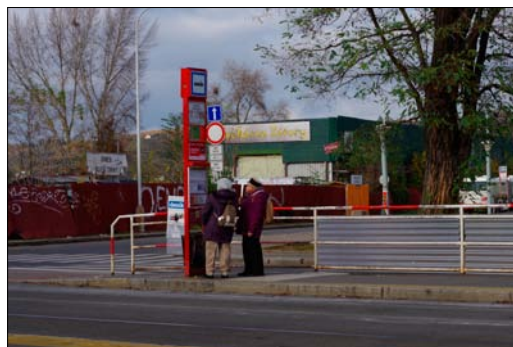
četnost	místo	popis problému
11	Strossmayerovo nám.	vypínání světelné signalizace, bez semaforu auta nerespektují právo chodce přejít, na přechodu směrem k nábr. kpt. Jaroše je zelený signál krátký, velká křižovatka
7	Tusarova x Komunardů	nepřehledný přechod
5	Veletržní	dlouhé čekací doby na světelně řízených křižovatkách vedou k nerespektování signalizace, auta – smog
2	Milady Horákové x Korunovační	přechod na dva signály – musí se vyčkávat na ostrůvku, velký provoz, rozlehlá křižovatka
2	Nad Královskou oborou x Korunovační	dlouhý přechod, chybí ostrůvek
2	Vrbenského	úzký chodník, po kterém jezdí cyklisti – pocit ohrožení, na Ortenově nám. je kousek cyklostezky, která nikam nevede, odstranění zábran proti pocákání zvyšuje provoz cyklistů na chodníku
1	obecně Praha 7	potřeba skutečně bezbariérových přechodů
1	Ortenovo nám.	hustá doprava, krátká zelená, bezohlední řidiči, hlavně motorkáři, nedodržují povolenou rychlost, „nejslabší místo“ pro seniory
1	přístup na Štefáníkův most	krátká zelená
1	Šmeralova	jezdí zde cyklisté z Letenského náměstí do Stromovky po chodníku, tato ulice je jednosměrná, ovšem směrem ze Stromovky na Letenské náměstí
1	Dělnická	ve všední dny velký provoz, hluk, výfukové plyny a čím dál víc lidí

četnost	místo	popis problému
1	Kostelní	hustý provoz
1	Tusarova	z obou stran ulice parkují auta a když se přechází, není vidět do jízdní dráhy, auta někdy jezdí nepřiměřenou rychlostí, což může mít vážné následky
1	zastávka Výstaviště	krátká zelená na přechodu
1	celá Praha 7	žlutá kola – bikesharing, překáží, jízda po chodníku
1	Tusarova x Osadní	nebezpečný přechod

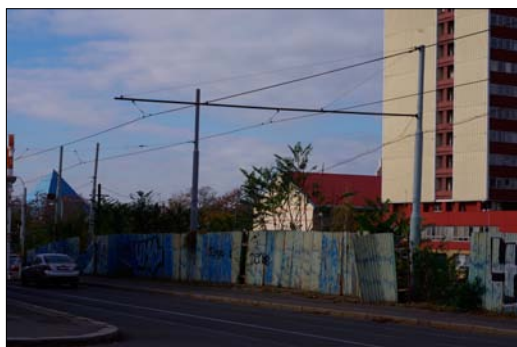

Obr. 17: Účastnická mapa znázorňující místa vnímaná jako problematická z hlediska automobilové a cyklistické dopravy

negativně hodnotí také **stav úklidu** v některých ulicích, zejména výskyt psích exkrementů. Několikrát bylo zmíněno **nedostatečné osvětlení** (v Tusarově ulici, na zastávce Letenské nám., v ul. Vrbenského), které je důležité nejen pro pocit osobního bezpečí, ale také pro pohodlnou chůzi a omezení obavy z pádu za snížené viditelnosti. V Tusarově ulici byly v listopadu dvě lampy nefunkční.

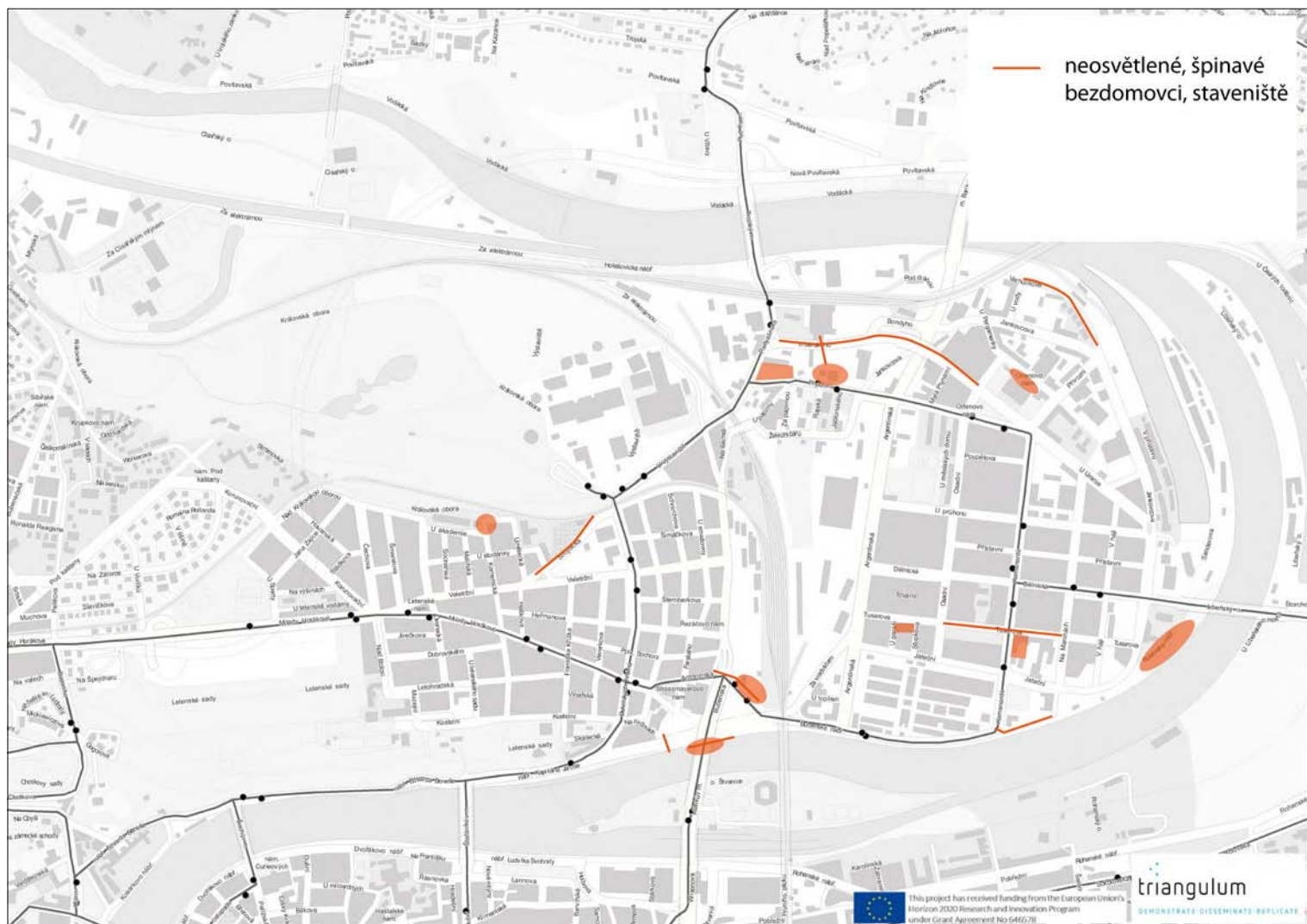
Obr. 18: Okolí stanic metra Vltavská a Nádraží Holešovice respondenti často hodnotili jako nepříjemné, neuklizené a nebezpečné

Obr. 19: Respondenti negativně hodnotili dlouhodobá stavenišť v ulicích Na Zátorách a Tusarova

TABULKA 4: Nepříjemná a nebezpečná místa

četnost	místo	popis problému
5	metro Vltavská	bezdomovci, schody, nekulturní prostředí
4	Tusarova	obava o bezpečnost (klienti Armády Spásy, romské děti), málo osvětlená ulice
4	Park Tusarova	nepořádek v okolí, zákaz vstupu se psy
4	Tusarova	hluční obyvatelé, děti, bezdomovci, obava o bezpečnost (klienti Armády Spásy)
4	Tusarova x Komunardů	staveniště – ohrada, nepořádek
3	nádr. Holešovice	bezdomovci
3	okolí Tusarovy	chybí poštovní schránka
3	Tusarova	špatné osvětlení
2	Na Zátorách x Plynární	staveniště – ohrada, nepořádek
1	Bubenské nábreží	i přes den je tam málo lidí, bojím se tam
1	Komunardů	osvětlení
1	zastávka Letenské náměstí	nedostatečně osvětlené
1	nábřeží u ul. Varhulíkové	zanedbané
1	oblast Letné	chybí knihovna, přestěhována do Holešovic
1	okolí Tusarovy	chybí obchod typu Domáci elektro
1	Ortenovo nám. – bývalý Sport bar	hluk – nemohla by objekt využít Praha 7 pro nějakou smysluplnou aktivitu?
1	podchod pod magistrálou od OÚ na nábreží Kapitána Jaroše směr tržnice	bezdomovci, nepořádek, dlouho uzavřeno
1	podzemní podchod k Holešovickému nádraží	nepořádek, neosvětlený
1	průchod za 7U a bývalou sběrnou (Komunardů – nábreží u Vltavy)	neupravené, nepořádek, špína, trochu strach z bezdomovců, kteří tam přebývají
1	přístup na Hlávkův most	
1	Stromovka a Letenské sady	volné pobíhání psů
1	Strojnická	bezdomovci
1	Haškova	rozbité a silně páchnoucí chodníky
1	Vrbenského	Odlišně, špatně osvětlená, jen samá auta, po setmění bych po ní nešla.
1	vstup do Stromovky ul. U Akademie	bezdomovci

Obr. 20: Účastnická mapa znázorňující místa vnímaná jako problematická z hlediska osobního bezpečí a estetiky prostoru

3.5 Využívání MHD

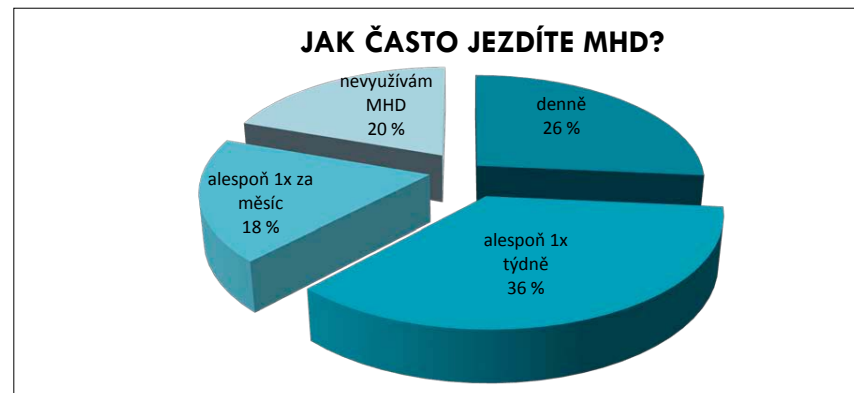
Městská hromadná doprava představuje pro seniory ve městě důležitý prostředek, jak se dopravit na delší vzdálenosti k cílům, které jsou za hranici lokální dostupnosti. Podle analýzy připravené pro Plán udržitelné mobility Prahy a okolí Pražaně ve věkové kategorii 60–69 let vykonají 49 % svých cest prostřednictvím MHD, u seniorů nad 70 let se tento podíl snižuje na 46 % a naopak se zvýší podíl pěší dopravy, což poukazuje na zmenšování vzdálenosti, na kterou starší senioři vycházejí z bytu, a pravděpodobně také na úbytek aktivit, kterým se věnují ([15], str. 84).

Senioři často potřebují dojíždět na specializovaná lékařská vyšetření, za rodinou a přáteli nebo za svými zájmy a koníčky (např. do divadel, na zahrádku apod.). Často se u nich také můžeme setkat s praktikováním tzv. „šetrné ekonomiky“, tedy nakupováním každodenního zboží a potravin podle akčních letáků velkých obchodních řetězců. Jejich běžné cesty tedy často směřují k velkým supermarketům. Při anketě, připravené pro seniory v rámci happeningu Den pro Prahu (pořádalo hl. m. Praha ve Štefánikově ulici jako oslavu Mezinárodního dne bez aut, září 2017), jsme však zaznamenali, že respondenti vnímají cestu k velkým nákupním centrům jako obtížnou, postrádají optimální spojení prostřednictvím MHD, zastávky jsou od supermarketů daleko a v jejich okolí nejsou k dispozici pohodlné pěší cesty.

S postupným zhoršováním fyzické kondice je pro seniory při využívání MHD stále důležitější, zda jsou pro ně zastávky dostupné, a to z hlediska vzdálenosti od bydliště, bezbariérovosti přístupu k zastávce i následného nástupu do dopravního prostředku, bezpečnosti samotné zastávky, možnosti se tam posadit, vyčkávat ve stínu nebo pod střešou. Pokud nejbližší zastávka neodpovídá jejich fyzickým možnostem, jsou nuceni využít zastávku vzdálenější. Nevhodná nejbližší zastávka může pro méně mobilní seniory znamenat nepřekonatelnou překážku v přístupu k MHD a nutnost v případě potřeby dopravy na větší vzdálenost využít individuální dopravu, která pro ně může být finančně náročná. Výše zmíněná anketa také ukázala, že pro seniory mohou být problematické zastávky na znamení, kdy musí ještě za jízdy dopravního prostředku dát signál k zastavení, tedy dojet k příslušnému tlačítku, což představuje zvýšené riziko upadnutí.

Naše studie se seniory na Praze 7 ukázala, že MHD využívá alespoň někdy 81 % respondentů, z toho v nejčastějším případě alespoň jednou týdně (36 %), denně pak ve 27 % případů. Jako důvod, proč MHD nevyužívají vůbec, respondenti uváděli zdravotní omezení, které jim to nedovoluje, upoutání na invalidní vozík. Mezi obtížemi, které jim v použití MHD brání, zmiňovali malý počet nízkopodlažních spojů, obtížný nástup

a výstup: „potřebuji nástupní ostrůvek a nízkopodlažní tram – taková zastávka je daleko; Zastávka je až na Letenském nám., kam do kopce těžko dojdu”.

Graf 6: Frekvence využití MHD (% respondentů, N=91)

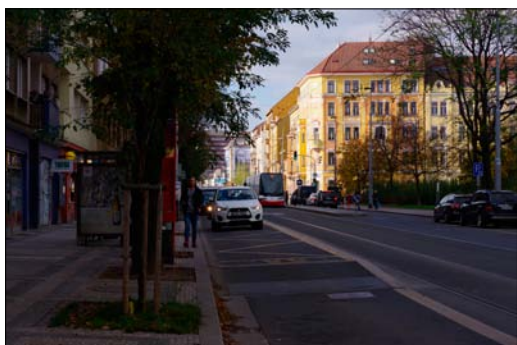
V souladu s předchozími tvrzeními bylo pro respondenty důležité, aby **zastávka umožňovala pohodlný nástup a výstup, byla vybavená lavičkou, případně i přístřeškem a dostatečně osvětlená**. Výrazně preferují **nízkopodlažní spoje** a negativně hodnotí nutnost během cesty **přestupovat**.

Respondenti nejvíce využívají zastávky Strossmayerovo nám., Letenské nám. a Kamenická. Dotazovaní převážně kladně hodnotili tzv. zastávky vídeňského typu a zastávkové mysy, kde je možné nastoupit rovnou z chodníku (Ortenovo náměstí, Tusarova, Dělnická, Letenské náměstí). Zastávkové mysy jsou pro uživatele pocitově bezpečnější, protože chodec nemusí křížit jízdní dráhu automobilů a vstupovat do vozovky. Naopak jednoznačně negativně hodnotili zastávky Maniny a Kamenická, kde se nastupuje přímo z vozovky, což je vysoko i u nízkopodlažních spojů.² **Bariérovost zastávky Kamenická byla nejčastěji zmiňovaným problémem jak v dotazníkovém šetření, tak na seniorských setkáních**. Na Ortenově náměstí je vyhovující jen jeden směr, ve směru na Nádraží Holešovice dotazovaní vnímají negativně úzký ostrůvek a nutnost překonat rušnou vozovku.

² Rekonstrukce zastávek Kamenická a Maniny je již v plánu. Zastávka Kamenická by se měla upravit na pár zastávkových mysů s termínem realizace na jaře 2018. Pro zastávku Maniny je na rok 2018 plánovaná rekonstrukce na pár zastávek vídeňského typu, která není vázána na opravu Libeňského mostu ani na rekonstrukci tramvajové trati.

Obr. 21: Zastávky Kamenická a Maniny jsou problematické nejen pro seniory

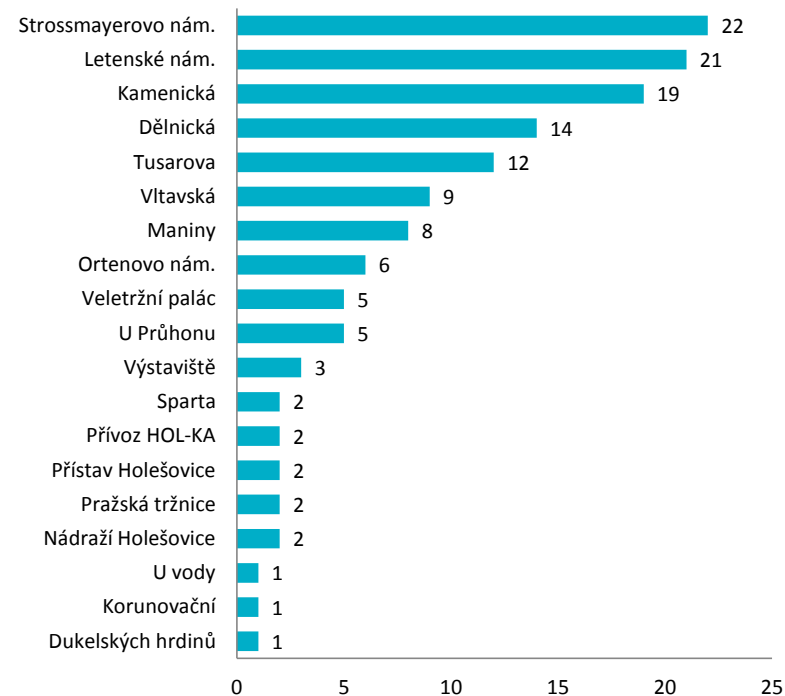

Obr. 22: Zastávka vídeňského typu – chodci musí vstoupit do jízdní dráhy pro auta (Ortenovo nám.)

Nejvyužívanější zastávky jsou na **Strossmayerově náměstí** (celkem čtyři zastávky, na každém rameni křižovatky jedna). Tato oblast je také důležitým cílem a křižovatkou cest, blíže se jí věnujeme v Odd 3.4.4.

Tramvajové spojení a přístup na zastávku **v ulici Komunardů** byly hodnoceny veskrze pozitivně, respondenti nicméně postrádají zastávku v blízkosti nákupního centra v areálu bývalého pivovaru ve směru na Vltavskou (umístěním odpovídající zastávce U Průhonu v opačném směru). Nákupní centrum (supermarket Albert a drogerie DM) patří k častým cílům respondentů.

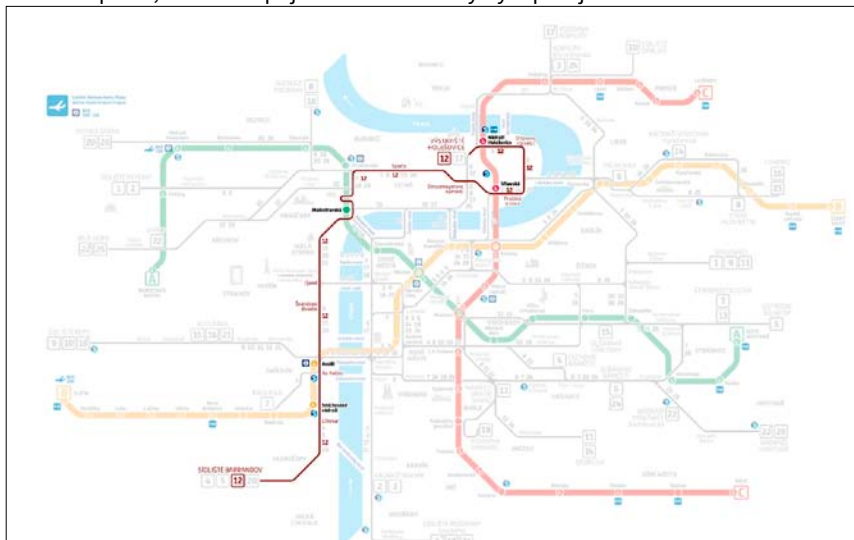
JAKOU ZASTÁVKU NEJČASTĚJI VYUŽÍVÁTE?

Graf 7: Zastávky MHD v Praze 7 podle frekvence využití, (počet označení zastávky jako využívané, N = 137)

Dotazovaní senioři často zmiňovali absenci optimálního dopravního spojení na Letenské náměstí od Veletržního paláce, dříve zajišťované **linkou 12**, která je nyní přes Strossmayerovo náměstí vedena přímo na Vltavskou. „Byla zrušena tramvaj č. 12. Když nemohu přestupovat, musím objíždět celé Holešovice.; Velké zhoršení dopravy – zrušení tramvaje Stromovka-Veletržní-Strossmayerovo náměstí-Kamenická-Letenské nám. Po mnoha letech byl tento spoj zaveden a nedávno zrušen, jezdíme na poštu, do Billy, nyní i do nového střediska, z Letné zase do Lékařského domu, hudební školy – všichni zbytečně přeseďají.; V posledních letech došlo ke změnám v MHD, např. tram č. 12 jezdila přes nábreží, nyní má trasu přes Letnou, kde jezdí z Holešovic linky 1 a 25, dochází i ke zpožděním vzhledem k tomu, že je zde velký provoz. V minulých letech jsme rádi chodili do Valdštejnské zahrady, nyní touto objíždkou jsme tyto hezké návštěvy vynechali.”

Trasování linky 12 mezi Strossmayerovým náměstím a Klárovem bylo před změnami linek tramvají realizovanými od 28. 8. 2016 podrobně diskutováno. ROPIDem navrhovaná kratší a rychlejší trasa po nábreží byla na základě reakcí občanů Letné a Usnesení Rady MČ Praha 7 [16 a 17] upravena tak, aby linka obsluhovala Letnou (delší trasou) a současně aby posílila přetěžované dopravní vztahy od metra Vltavská (původně zajišťované jen linkami 1 a 25). Z tohoto důvodu linka 12 rovněž opustila trasu přes zastávku Veletržní palác, zhoršení spojení z této zastávky bylo předjíháno.

Obr. 23: Schéma tramvajové linky č. 12

Respondenti také zmiňovali dlouhé intervaly linky č. 12 o víkendech. Linka je v provozu v základních intervalech pražských tramvajových linek (v pracovní dny 8 minut ve špičkách a 10 minut dopoledne, v nepracovní dny 15 minut, celotýdenně večer 20 minut).

Často se také opakoval požadavek respondentů na „**seniorskou linku**“ autobusu, který by spojoval obvyklé cíle seniorů – zdravotnická zařízení, pošty a supermarkety. Zajímavé je, že senioři v této funkci neakceptují autobus č. 156, který zajišťuje obsluhu lokalit a cílů vzdálenějších od tramvajových zastávek (např. zastávka Osadní je u pošty v Dělnické, zastávky Strossmayerovo náměstí či Poliklinika Vltavská jsou poblíž stávající budovy úřadu MČ a dosavadní polikliniky). K lince č. 156 respondenti uváděli: „Má dlouhé intervaly.; Postrádám trasu, seznam zastávek a jízdní řád místního autobusu, v současné době nejede ani k jednomu zdravotnickému zařízení, poště, úřadu.; V jiných částech jsou zřizovány speciální autobusy, které spojují a mají zastávky u zdravotnických zařízení, pošty či úřadů. Zde tento autobus sice také jezdí, ale jeho trasa často kopíruje MHD, místo aby zajížděl k potřebným místům (pošta v Dělnické je dostupná pouze pěšky, od MHD dost daleko).” V dotazníkovém šetření jsme se ptali na využívané zastávky MHD. Ze 137 zastávek zmíněných seniory jako používaných se zastávky autobusové linky č. 156 objevily jen 3x. Z výše uvedeného je možné usuzovat, že tato linka, která by mohla fungovat jako požadovaná „seniorská linka“, z nějakého důvodu tuto funkci neplní a bylo by vhodné se věnovat její optimalizaci.

Obr. 24: Schéma autobusové linky č. 156

Respondenti uváděli, že postrádají **přímé spojení do nemocnic** Na Bulovce a Na Františku. Spojení k nejbližším nemocnicím je z Prahy 7 zajištěno s jedním přestupem – nemocnice Na Bulovce linkou č. 201 z terminálu Nádraží Holešovice (zde i linky 6, 12, 156), nemocnice Na Františku linkou č. 207 (přestup s linkou 14 v zastávce Bílá labuť, přestup s linkami 6, 8, 26 lépe v zastávce Náměstí Republiky). Požadavek na zavedení přímého spojení do nemocnice Na Bulovce se objevil již v Usnesení rady MČ Praha 7 ze dne 17. 5. 2016. [16]

Dále senioři zmiňovali, že by uvítali možnost využívat **transportní službu** do zdravotnických zařízení za výhodnějších podmínek, než jaké představují komerční ceny taxislužeb. V rámci Pražské integrované dopravy zajišťuje přepravu na objednání společnost Societa (<http://www.societa.cz/>). Služba je dostupná pouze občanům hl. m. Prahy s průkazem ZTP nebo ZTP/P a nabízená kapacita je bohužel nedostatečná (je využívána především pravidelnými svozy do stacionářů a zpět). Poptávanou službu tedy poskytuje jen v omezené míře. Přepravu mohou zajišťovat i další transportní služby pro osoby se sníženou mobilitou, s nimiž lze uzavřít dohodu o zvýhodněné dopravě rezidentů (např. Pohoda Transport nabízí zvýhodněnou přepravu v některých středočeských městech i pražských městských částech). Praha 5 nabízí prostřednictvím Centra sociální a ošetrovatelské pomoci transportní službu Taxík Maxík určenou k přepravě seniorů, zdravotně a tělesně postižených občanů (<http://www.csop5.cz/page/taxik-maxik/>). Služby senior taxi nabízí dále např. Plzeň, Ostrava, Brno a jiná města. Občané Prahy 7 mohou využívat běžnou osobní přepravu za komerční ceny, MČ přepravu nebo dotace na ni nenabízí nebo o ní respondenti nejsou dostatečně informováni: „V Praze 7 postrádám služby, které některé městské části (P4, P5 atd.) poskytují a zajišťují jimi odvoz lidí, kteří mají problémy s chůzí, těžko zvládají nástup a výstup v MHD a potřebují navštívit lékaře na kontrolu, kam jsou předvoláni (objednání). Vozí seniora za finanční částky, které si může dovolit.; Přivítala bych možnost levnější autodopravy – taxi pro seniory nebo něco podobného – pro převoz k lékaři, na úřad apod., za kulturou aj.; Vedení nesplnilo předvolební slib postarat se o levnější dopravu seniorů, zejména k lékaři, případně na úřady.“

3.6 Cíle

Během průzkumu jsme se snažili zjistit, jaké jsou nejdůležitější a nejčastější cíle, za kterými senioři vyrážejí ven. Chtěli jsme tím vytipovat místa v MČ Praha 7, kde se senioři nejčastěji pohybují, i aktivity, které by jim MČ mohla nabídnout pro zpestření volného času.

Cíle jsme zjišťovali jednak prostřednictvím dotazníku, ve kterém měli uvést nejčastější cíle svých cest, ale i na seniorských setkáních, kde je účastníci zakreslovali do připravených mapek. Samostatná otázka v dotazníku se týkala volnočasových aktivit a organizovaných setkání.

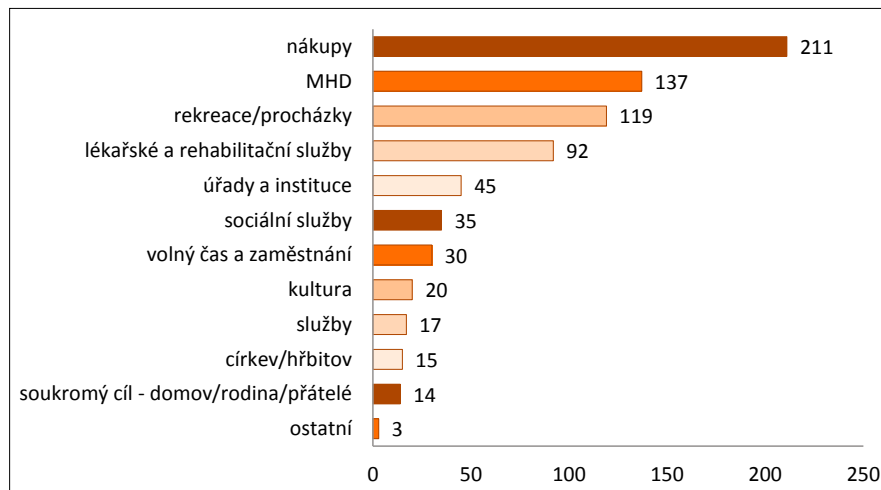
Zjištěné cíle můžeme rozdělit do několika kategorií: **drobné nákupy** za účelem obstarání základních potřeb, **zastávky MHD**, které respondenti využívají při cestách za vzdálenějšími cíli, **procházky, lékařské služby** včetně rehabilitace, **návštěvy úřadů a dalších institucí**, jako je pošta, banka apod., **volnočasové aktivity** (kurzy, organizované sportovní akce, setkání v klubech seniorů), **kulturní akce**. Do kategorie **služby** jsme zahrnuli cíle jako např. kadeřnictví, pedikúru, čistírnu nebo restaurace. Poměrně málo zastoupená je kategorie **církev a hřbitovy**, kam jsme započítávali návštěvu kostelů a modliteben. Je možné, že respondenti dojíždějí za těmito cíli do jiných městských částí. Podobně málo byla zastoupená kategorie **návštěv u známých a příbuzných**, což si vysvětlujeme jednak tím, že senioři mohou za rodinou a známými opět dojíždět mimo Prahu 7, ale i charakterem vzorku dotazovaných. Vzhledem k tomu, že dotazníkového šetření se zúčastnili většinou klienti pečovatelského centra Prahy 7, lze předpokládat, že se jedná o méně mobilní seniory, které rodina spíše navštěvuje v místě jejich bydliště.

Cíle jsou shrnuty v souhrnné tabulce v příloze. Jsou v ní jak cíle, které senioři uváděli během našeho průzkumu, tak cíle, o kterých se domníváme, že by mohly být pro cílovou skupinu zajímavé. U těch není uváděna četnost.

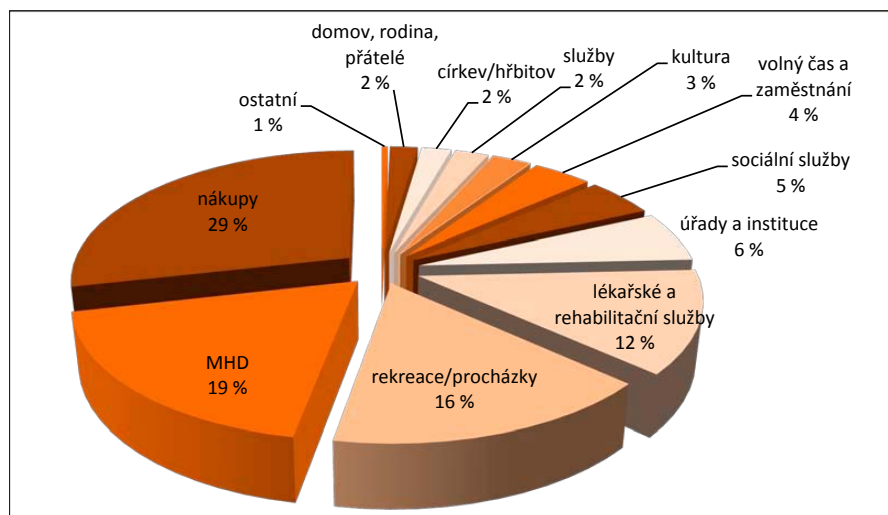
3.6.1 Nákupy

Prohlášení, že dominantním cílem cest seniorské populace jsou nákupy, může znít kontroverzní a setkali jsme se i s odmítáním takového tvrzení ze strany samotných seniorů. Nesnažíme se tvrdit, že senioři tráví čas v nákupních centrech, kde utrácí velké množství peněz. Nicméně drobné nákupy každodenních potřeb (potravin, drogerie) reprezentují jak potřebu udržet chod domácnosti, tak dobrý důvod, proč se vypravit do ulic. Cesta na nákup tak může fungovat jako záminka k tomu, aby se senior vypravil ven a udržoval sociální kontakt se světem. Podobně jako Hasmanová Marhánková [4] zmiňuje

CÍLE CEST RESPONDENTŮ

Graf 8: Typologie cílů (absolutní četnost, celkem N = 738 odpovědí)

Graf 9: Typologie cílů (% z celkového počtu N = 738 odpovědí)

jakousi zástupnou funkci komunitních center a kurzů pro strukturaci času a udržování se „v pohybu“ u seniorů, lze předpokládat, že i návštěva samoobsluhy nebo akvaristiky může plnit roli „úkolů“, který jedince udržuje v modu aktivního života.

Vidovičová s kolegyní ([3], str. 950) uvádí, že menší nákup dominuje mezi aktivitami a činnostmi, které vedou městské seniory k pravidelnému opouštění bytu či domu. Podle jejich průzkumu na nákup chodí minimálně jednou týdně 84 % dotázaných, třetina pak každý den. My jsme nezjišťovali frekvenci, s níž respondenti uvedené cíle navštěvují, ale nákupy jednoznačně dominovaly mezi zmiňovanými cíli. **Jen u 8 respondentů nefiguroval mezi cíli žádný obchod nebo místo k nakupování.** Nejčastěji uváděli **Pražskou tržnici** (39 respondentů, tedy téměř polovina) a dále **velké samoobsluhy** Billa a Albert na Letenském náměstí, v ul. Komunardů, ve Schnirchově ul. a v ul. U Průhonu (vzhledem k tomu, že nebylo vždy uvedeno, o kterou konkrétní pobočku se jedná, četnosti jsou pouze orientační – 22 respondentů uvedlo Billu na Letenském náměstí, dalších 18 uvedlo Billu bez místní specifikace a 11 napsalo nákup na Letenském náměstí, po 3 respondentech zmínilo Billu v Dělnické a v Jankovcově ulici, Albert byl uveden 36x bez bližšího určení, 17x v ul. U Průhonu a 7x v ul. Schnirchova). Respondenti zmiňovali nákupy v **drogerii** DM (U Průhonu a Strossmayerovo nám.) a Rossmann (Komunardů). Dále se objevovaly také **lékárny, papírnictví, řeznictví**. Někteří senioři uváděli spíše ulice, kam za nákupy chodí. Jedná se o Letenské náměstí, ulici Milady Horákové, Kamenickou, Strossmayerovo náměstí a v dolních Holešovicích o areál bývalého pivovaru a celou ulici Komunardů, Dělnickou a Jankovcovu ulici.

3.6.2 MHD

Přestože mezi samotnými cíli nebyly zastávky MHD explicitně uváděny, z odpovědí na otázku, kde jsme se ptali na nejčastěji využívané zastávky MHD, je zřejmé, že je cílová skupina využívá a je potřeba jim ve vztahu k seniorské populaci věnovat pozornost. Četnost MHD v podobě cílů byla počítána souhrnem odpovědí na otázky *Jaké jsou Vaše cíle?* a *Jakou zastávku MHD nejčastěji využíváte?*. O MHD blíže v Odd. 3.5.

3.6.3 Procházky a rekreace

Rekreační aktivity, tedy procházky a pobyt v parcích, jsou důležité z hlediska udržování fyzické kondice i sociálních kontaktů. Podle výše zmíněného průzkumu mezi městskými seniory se jim alespoň jednou týdně věnuje 40 % respondentů, z toho 14 % každodenně ([3], str. 950).

Mezi našimi respondenty byly nejčastěji zmiňovány velké parky Prahy 7 – **Stromovka** (45x) a **Letenské sady** (34x), v menší míře pak **nábřeží** (Bubenské nábř., Park Ladislava Wintersteina, nábř. v Vltavě, nábř. v ul. V Přístavu), park v Tusarově ulici, v Jateční ul., na Ortenově nám., okrajově fotbalová hřiště. Někteří senioři uváděli také cíle mimo území Prahy 7 (Rohanský ostrov, zoologická a botanická zahrada v Troji nebo centrum města). Méně mobilní senioři volí pro procházky a pobyt venku i velmi blízké cíle – zahrady DPS, ulici U Akademie v blízkosti DPS U Studánky, školní zahradu ZŠ U Studánky.

V souvislosti s rekreačními cíli bychom rádi upozornili na potřebu vhodných laviček, míst k odpočinku a dostupných WC, jak bylo zmíněno v Odd 3.4.1 a 3.4.5. Lavičky respondenti postrádají zejména v okrajových částech velkých parků (Stromovka u konečné tramvaje u ulice U Akademie, Letenské sady za Gymnáziem Nad Štolou), kam zvládnou dojet méně mobilní senioři, nebo naopak v odlehlejších částech, kde by si potřebovali odpočinout ti, kteří vyrazí na delší procházku (Stromovka u rybníků). Na některých místech, např. na Ortenově nám., jsou lavičky, které jsou pro seniory nevyhovující – špatně se z nich vstává, chybí jim područky nebo jsou moc nízké.

3.6.4 Zdravotní a sociální služby

Do kategorie zdravotních služeb a lékařské péče patří 12 % cílů, které respondenti uváděli. Využívána jsou sdružená zdravotnická zařízení (poliklinika nyní přestěhována do nové budovy v ul. Fr. Křížáka, MEDIAM, R.M.A. centrum, Lékařský dům) i samostatné ordinace.

Senioři zmiňovali potřebu využívat zdravotnické služby také ve vzdálenějších částech Prahy, konkrétně nemocnici Na Františku, Na Bulovce nebo Vinohradskou nemocnici. K těmto cílům postrádají pohodlné spojení MHD (obzvláště v DPS Tusarova zmiňovali účastníci setkání spojení na Bulovku). Dále by uvítali možnost objednání transportní služby na zdravotní vyšetření. Nyní využívají komerční taxislužby, které jsou pro ně často finančně velmi náročné. (viz Odd. 3.5)

Z poskytovatelů sociálních služeb se mezi uváděnými cíli objevovala nejčastěji pečovatelská centra v ul. Tusarově a U Studánky. Sociální služby poskytované seniorům spočívají především v zajištění terénní domácí péče, a proto chodí služby spíše za seniory než senioři za službami.

3.6.5 Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity jsou bonusem seniorského věku. Odchod do důchodu je často spojován s vidinou, že jedinec bude mít prostor na aktivity, na které mu při výkonu zaměstnání nezbýval čas. Po odchodu do důchodu jsou senioři do velké míry zbaveni povinností, které by museli vykonávat, a naopak si mohou vybrat, čemu se chtějí věnovat. Dnes se

nabízí celá řada aktivit, od účasti v univerzitě třetího věku a ve vzdělávacích kurzech až po sportovní a společenské aktivity, možnost cestování apod. Senioři však po odchodu do důchodu čelí nové výzvě, jak nepodlehnout vlastní pohodlnosti a vyhledat činnosti a zájmy, které budou strukturovat jejich čas, dávat jim náplň a udržovat je v kontaktu s ostatními. Důležitým aspektem stárnutí se stává potřeba aktivity jako žádoucí až nutné součásti života ve stáří. Hasmanová Marhánková [4] to na lexikální úrovni připodobňuje tomu, že aktivní stárnutí se od normativu „muset“ nepřesouvá pouze k ideálnímu „moci“, jako spíše k požadavku „muset chtít“. Volnočasové aktivity jsou zároveň „zbytná aktivita“, která první padá za obět zdravotním omezením seniorů: „*Nikam nechodím, protože podobné akce vůbec nezvládnou.*“

Téměř polovina respondentů v našem průzkumu uvedla, že nedochází na žádné organizované akce (43), 17 jich na otázku neodpovědělo. Nízký zájem o volnočasové aktivity si vysvětlujeme charakterem respondentského vzorku.

Mezi navštěvovanými akcemi se objevovaly akce Klubu seniorů na úřadě a v pečovatelských centrech U Studánky a Tusarova (celkem 12 respondentů), tři respondenti uvedli, že docházejí do centra Elpida, dva chodí na kurzy do CCV Domovina, jeden respondent navštěvuje Akademii celoživotního vzdělávání a jeden rehabilitační cvičení v centru Roska. Navštěvují též jazykové kurzy, kurzy práce s počítačem, přednášky, besedy, cvičení paměti i sportovní aktivity (plavání, nordic walking). Dále jsme se setkali se zájmem o kulturní akce, především výstavy.

3.6.6 Ostatní důležité cíle

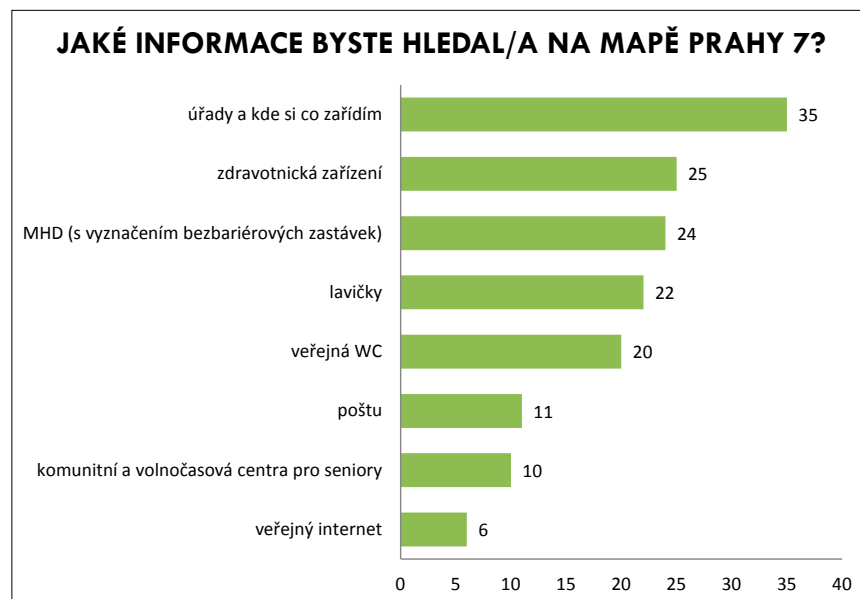
Respondenti mezi cíli uváděli **úřady** a místa, kde potřebují vyřídit úřední záležitosti – úřad městské části, pošty, bankovní pobočky, bytovou správu. Zatímco na úřad se respondenti patrně dostanou bez problémů, u pošt zmiňovali obtížnou dostupnost – pošta na Letenském náměstí postrádá přímé dopravní spojení z oblasti „Malého Berlína“, tedy ze zastávky Veletržní palác, u pošty v Dělnické ul. zmiňovali velkou vzdálenost od zastávky tramvaje, přestože se nachází v blízkosti zastávky Osadní, kterou obsluhuje autobusová linka č. 156. Obzvláště na setkání v DPS v Tusarově ulici zaznívalo, že postrádají zrušenou **poštovní schránku** na rohu ulic Tusarova a Komunardů.

Mezi cíli z kategorie **kultura** bylo nejčastěji zmíněno Výstaviště, dále Městská knihovna, Bio Oko, Veletržní palác, Technické a zemědělské muzeum a Památník ticha na nádraží Bubny.

3.7 Bezbariérová mapa a orientace v ulicích

Městská část chce seniorům nabídnout elektronickou mapu pro vyhledávání bezbariérového přístupu k vybraným cílům. Podle dotazníkového šetření by mapu využilo 20 z 91 respondentů, 24 uvedlo odpověď „nejsem si jistý/á“ a 40 respondentů uvedlo, že by podobnou mapu nevyužilo (7 respondentů otázku nezodpovědělo). Odpověď „určitě ano“ zvolili většinou senioři, kteří odpovídali elektronicky (7 z 9) nebo prostřednictvím informačních center (5 z 12), tedy ti, u kterých lze předpokládat větší počítačovou gramotnost. Věkově byly zastoupeny všechny kategorie. Výsledek odpovídá očekávání, že seniorská populace není orientována dominantně na vyhledávání informací na internetu, jakož i záměru městské části orientovat mapu spíše směrem k pečujícím osobám.

Zajímavé je, že i ti respondenti, kteří uvedli, že by mapu nevyužili, zodpověděli následující otázku, jaké informace by na ní hledali. **Lze tedy předpokládat, že odpovědi na tuto otázku vypovídají spíše o tom, za jakými cíli senioři venku směřují a co je zajímavé.**

Graf 10: Cíle a instituce, které by respondenti uvítali na mapě (absolutní četnost, N = 153)

Ohledně vlastní orientace v prostoru respondenti většinou nepotřebují žádnou pomůcku (35 odpovědí z celkového počtu 82), případně by uvítali spíše vytištěnou mapu (24 odpovědí). 16 respondentů uvedlo, že by jim při orientaci pomohly rozcestníky v ulicích. **Lepší navigaci přímo v ulicích**, zejména lepší značení ulic, zmiňovali jak senioři v dotazníkovém šetření, tak účastníci seniorských setkání.

3.8 Ostatní zjištění

V průběhu projektu jsme narazili na podněty, které se netýkaly přímo mobility nebo veřejného prostoru, nicméně považujeme za důležité je zmínit. Vzhledem k tomu, že většina respondentů patří ke klientům Pečovatelského centra Prahy 7, týkají se tyto připomínky především jeho fungování. Nechceme tím v žádném případě pečovatelské centrum a jeho služby kritizovat, jedná se jen o předání zpětné vazby od klientů.

Během setkání v DPS v Tusarově ulici účastníci zmiňovali **chybějící noční službu**. Klienti jsou přes noc zamčení a obávají se, zda by při případném zhoršení zdravotního stavu některého z nich nebo při nenadálé situaci byli schopni přivolat pomoc. Jsou odkázáni na vzájemnou výpomoc a na to, že někdo dojde otevřít vchodové dveře pracovníkům integrovaného záchranného systému. Konkrétní stav jsme blíže nezjišťovali.

Klienti DPS mají k dispozici „**zahrádku, dvoreček**“ přímo v domě, kterou rádi využívají k odpočinku, a pro některé z nich je to jedna z mála možností, jak se dostat ven. Účastníci však upozorňovali, že jsou zde nevhodné lavičky, ze kterých se jim špatně vstává. Na důležitost vhodné konstrukce laviček upozorňujeme v Odd. 3.4.1., v tomto případě, kdy jsou lavičky využívány pouze klienty DPS, by byla výměna laviček za vhodnější typ více než žádoucí.

Rádi bychom na tomto místě znovu upozornili na **nedostatečné osvětlení** Tusarovy ulice a také na **nevyužitý pozemek na rohu ulic Tusarova a Komunardů**. Mnozí rezidenti DPS jsou při kontaktu s okolním prostředím kvůli zdravotnímu omezení odkázaní jen na pohled z okna, který v tomto případě nabízí pohled na staveniště, s nímž se dlouhodobě nic neděje. Subjektivní pohodě rezidentů by možná pomohl dostatek informací o plánované výstavbě.

Místní obyvatelé postrádají zrušenou **poštovní schránku**. Byla umístěna na rohu ulic Tusarova a Komunardů, odkud byla odstraněna, a nejbližší je až u pošty v Dělnické ulici, což je pro některé příliš daleko.

V DPS U Studánky jsme narazili na problém **s přístupem k internetu**. Podle informací rezidentů zde není k dispozici počítač, který by mohli využít pro vlastní potřebu.

Zúčastnění senioři projevovali chuť naučit se zacházet s internetem, který by využívali především pro vyhledávání ordinačních hodin lékařů, otevíracích dob obchodů a nejružnějších sociálních či komerčních služeb. Pro přístup k internetu dříve využívali pobočku Městské knihovny v ulici Milady Horákové, která je však v současnosti zavřená. „*V dnešní době člověk, který nemá přístup k internetu, jako by ani nebyl,*“ uvedla jedna z místních obyvatelek. Účastníci si zde dále stěžovali na špatné fungování signalizačních **zařízení tísňové péče od organizace Život 90**, které jsou údajně poruchové a senioři je navíc často musí pro jejich finanční náročnost odříkat.

Méně soběstačným seniorům by pomohlo rozšíření **dobrovolnické služby**. Někteří jsou při pohybu ve venkovním prostoru odkázáni na asistenci, přičemž placené služby pečovatelek si vzhledem k výši svých důchodů nemohou dovolit příliš často. „*Uvítala bych společnost, popovídání, neplacené,*“ uvedla jedna z respondentek do dotazníku.

4 Shrnutí a doporučení

V souhrnné tabulce 3 – **Problémové cíle** jsme se pokusili upozornit na nejproblematictější a zároveň nejčastěji navštěvované cíle. Jejich výběr vychází z kombinace zjištění obsažených v souhrnné tabulce 1: cíle a v souhrnné tabulce 2: problémy (viz Příloha). Průnik cílů a problémů je zde naznačen vzájemným násobením počtu respondentských hlasů. Význam má spíše ilustrativní. V tabulce se objevují místa, která jsou hojně navštěvována a zároveň vnímána jako problematická. Považujeme je tedy za místa, kterým by bylo vhodné v budoucnu věnovat zvýšenou pozornost. V této tabulce jsme seskupili několik cílů do logických oblastí – v odpovědích respondentů se např. objevovalo zvlášť náměstí jako takové, zastávka MHD, služba v těsném okolí. Zde jsme cíle, které spolu prostorově souvisí, sloučili. Za povšimnutí však nestojí pouze absolutní čísla, spíše poměr četnosti cíle a četnosti problému. Např. u zastávky Maniny lze říci, že četnost problému převažuje nad četností cíle a lze jej tedy interpretovat tak, že všichni, kteří tento cíl navštěvují, jej vnímají jako problémový, a někteří jej dokonce z tohoto důvodu jako cíl nevyužívají. Podobně nepříznivě z tohoto hodnocení vychází zastávka Kamenická. Tabulka zahrnuje jen cíle, které měly na základě průzkumu nejvyšší frekvenci.

Zde je shrnutí nejproblémovějších oblastí na základě kombinace četností cílů a problémů:

1. Letenské náměstí a jeho okolí:

- málo laviček na náměstí i v jeho okolí (ul. Komunardů, Milady Horákové, Ove-necká, U Akademie),
- kluzké dlaždice na přechodech u tramvajových zastávek, u přechodu přes Ove-neckou ulici se navíc dělá po dešti velká louže,
- cyklisté směřující do Stromovky jezdí v jednosměrných ulicích po chodníku (Šmeralova ul.),
- nedostatečné osvětlení zastávek,
- špatně nastavené semaforey ve Veletržní ulici.

2. Strossmayerovo náměstí:

- nebezpečné přechody, především v době vypnutých semaforů,
- nerovná dlažba,
- oblast Strossmayerova náměstí, především jeho horní část, si zaslouží zvýšenou pozornost také kvůli nedávnému přestěhování sdruženého zdravotnického zařízení, o kterém se dá předpokládat, že bude důležitým seniorským cílem.

3. Tusarova ulice:

- nebezpečné přecházení přes ulici Komunardů,
- špatný rozhled přes zaparkovaná auta v ulici Tusarova,
- nevyužitý pozemek na rohu ulic Tusarova a Komunardů,
- nepořádek v parku Tusarova,
- špatné osvětlení,
- marginalizované skupiny obyvatel (klienti Armády spásy, hluché romské děti).

4. Stromovka:

- nedostatek laviček u konečné tramvaje a v odlehlých částech,
- volné pobíhání psů,
- chybí WC.

5. Letenské sady:

- nedostatek laviček (za Gymnáziem Nad Štolou, u vstupu),
- volné pobíhání psů,
- chybí WC,
- bahnitá cesta od zastávky Korunovační.

6. Pražská tržnice:

- nevhodná a kluzká dlažba,
- absence laviček,
- špatně přístupná zastávka tramvaje.

7. Ortenovo náměstí a Vrbenského ulice:

- cyklisté jezdící po chodníku,
- nepříjemné přecházení přes ul. Vrbenského na Ortenově náměstí,
- nevhodné lavičky pro seniory v parku u rybníčku.

8. zastávky Kamenická a Maniny:

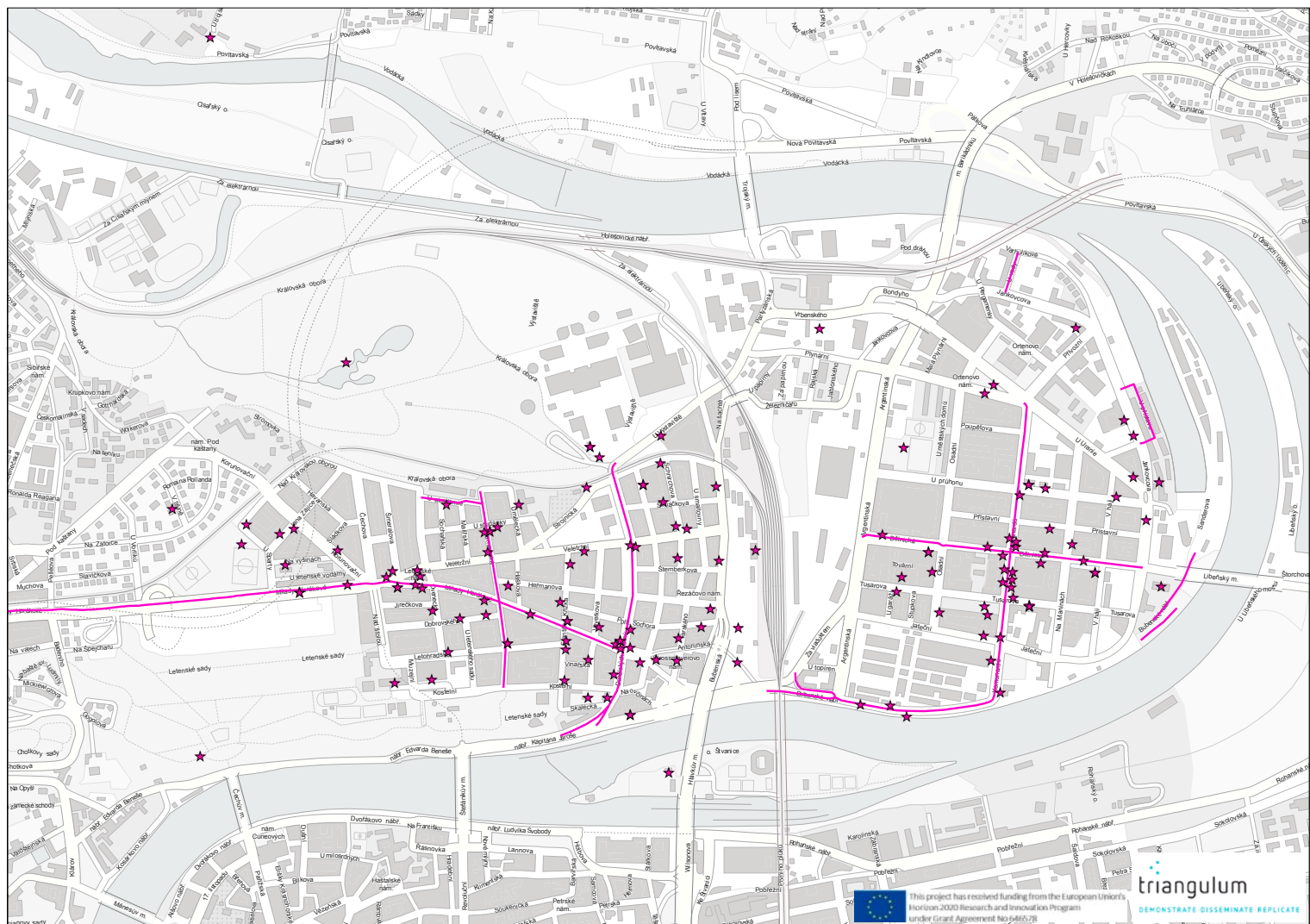
- bariérovost (plánovaná rekonstrukce v r. 2018).

Ze sebraných dat lze usoudit, že pro seniory jsou při pohybu ve veřejném prostoru důležité především tyto faktory:

- **rovný a neklouzavý povrch chodníků,**
- **dostatek času a dobré rozhledové podmínky při přecházení ulic,**
- **dostatek laviček a WC,**
- **komfortní zastávky MHD,**
- **přehlednost a upravenost veřejného prostoru.**

Senioři vnímají jako ohrožující volně pobíhající psy a cyklistický provoz, obzvláště pokud cyklisté jezdí po chodníku. V tomto bodě se potřeby seniorů rozcházejí s potřebami ostatních obyvatel – konkrétně majitelů psů a cyklistů. Domníváme se nicméně, že je důležité o tomto faktu vědět, poskytnout všem skupinám adekvátní infrastrukturu (pokud budou mít cyklisté zajištěn bezpečný průjezd městem, nebudou jezdit po chodníku) a vést je k vzájemnému respektu.

Veřejný prostor by měl být přívětivý pro všechny obyvatele i návštěvníky města. Při uvažování o potřebách seniorů vzhledem k veřejnému prostoru se setkáváme s mnoha obecně platnými požadavky – má být čistý a upravený, dobře prostupný s logickými pěšími vazbami, bezpečný z hlediska osobního i dopravního, přehledný a zároveň zajímavý. Tyto kvality jistě ocení všechny věkové skupiny a určitě zde platí, že co je dobré pro seniory, je dobré pro všechny uživatele. Obzvláště důležité z pohledu seniorů je dostatek laviček a jistota bezpečného pohybu po chodníku i při překonávání vozovky. V rámci plánování územního rozvoje je třeba mít na zřeteli jistá specifika seniorů při pohybu v ulicích, mezi než patří pomalejší pohyb i reakce na nenadálé podněty, zhoršené zrakové a sluchové vnímání, zvýšená obava z pádu. Je proto zapotřebí myslet na dostatečně dlouhou dobu pro přecházení, ochranu před cyklisty a volně pobíhajícími psy a odstranění stavebních i nestavebních bariér z pěších cest. Při uvažování o rekonstrukci oblastí doporučujeme udělat participativní focus group s účastí všech věkových skupin.

Obr. 20: Mapa znázorňující nejčastější cíle v Praze 7, které respondenti uvádějí

Literatura

- [1] Vidovičová, L., Galčanová, L., Petrová-Kafková, M., Sýkorová, D.: *Stáří ve městě, město v životě seniorů*, Slon, Praha a Brno, 2013
- [2] *Chodci. Základní statistické ukazatele ve formě komentovaných grafů*, BESIP – Ministerstvo dopravy, 12. 4. 2016
- [3] Vidovičová, L., Petrová Kafková, M.: *Aktivity seniorů ve velkých městech: zdraví, prostor a subjektivní kvalita života*, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, Brno, 2012, in: *Sociologický časopis*, 2012, Vol. 48, No. 5, sreview.soc.cas.cz/uploads/a0cfff1d58a3998d0ba0036ea8908a097c259d7d_12-5-08Vidovicova14.indd.pdf
- [4] Hasmanová Marhánková, J.: *Aktivita jako projekt, Diskurz aktivního stárnutí a jeho odezvy v životech českých seniorů a seniorek*, Slon, Praha, 2013
- [5] Garrard, J., Dr.: *Senior Victorians and walking: obstacles and opportunities*, Victoria Walks Inc., 2013, www.victoriawalks.org.au/Assets/Files/FINALSeniorsSummary.pdf
- [6] Webber, S. C., Porter, M., Menec, V.: *Mobility in Older Adults: A Comprehensive Framework*, 2010, in: *Gerontologist* 50 (4): 443–450.
- [7] Seifertová M.: *Význam pohybových aktivit u seniorů*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007
- [8] Melková, P. a kol: *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*, IPR/SDM/KVP, Praha, 2014
- [9] *Statistiky nehodovosti CDV a PČR*, maps.jdvm.cz/cdv2/apps/nehodyvmape/Search.aspx
- [10] *Vyhodnocení situace na SSZ 7.129 Strossmayerovo náměstí při řízeném a neřízeném provozu*, Interní materiál TSK, 2014
- [11] *Letenský kříž, Koncepční studie rekonstrukce ulic Veletřní, Dukelských hrdinů a Strojnická*, IPR, 2017
- [12] Srový, K: *Bezpečné cesty do školy, mapování cest do ZŠ Tusarova, Praha 7, analýza dopravy*, 2016, www.prazskematky.cz/wp-content/uploads/P7-BCS-TUSAROVA-ANALYZA_2016-12-08.pdf
- [13] *Vyhodnocení zkušebního provozu Světelné výstrahy před blížící se tramvají na přechodu pro chodce*, Melies, s. r. o., Praha 2016
- [14] Donoghue, O. A., Dooley, C., Kenny, R. A.: *Usual and Dual-Task Walking Speed: Implications for Pedestrians Crossing the Road*; 2016 Aug;28(5):850-62. doi: 10.1177/0898264315614004. Epub 2015 Nov 17.
- [15] *Plán udržitelné mobility Prahy a okolí, Analýza*, www.poladprahu.cz/uploads/assets/P+Analyza_2017-08-10.pdf
- [16] *Usnesení Rady MČ Praha 7 č. 0505/16 ze dne 17. 05. 2016*, www.praha7.cz/path/usn?l=1&idUsn=23958&dlOrgan=1
- [17] *ROPID: Odůvodnění změn na jednotlivých tramvajových linkách od 28. 8. 2016*, pid.cz/wp-content/uploads/2018/01/Oduvodneni_zmen.pdf
- [18] *ROPID: Bezbariérově s PID / Mikrobusy na objednání*, <https://pid.cz/prakticke-informace/bezbarierove-s-pid/?tab=2>
- [19] *Safe Streets for Seniors*, New York City Department of Transportation, www.nyc.gov/html/dot/downloads/pdf/safestreetsforseniors.pdf
- [20] Shin-pei Tsay, M.Sc.: *Safe Routes for Seniors: Improving Walkability for Seniors in New York City*, Active Living Research Annual, Conference, February 9-11, 2010

Příloha

SOUHRNNÁ TABULKA 1: CÍLE

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
kostel sv. Antonína Paduánského	3	církev	kostel	Strossmayerovo nám.
Sbor církve československé husitské	2	církev	bohoslužby	Farského 1386/3
kostel sv. Klimenta	1	církev	kostel	Kostelní
kostel ?	2	církev		
Hřbitov Holešovice	7	hřbitov	hřbitov	Strojnická 2
církev/hřbitov	15			
BIO OKO	3	kultura	kino/partner klubu seniorů	Františka Křížka 460/15
Městská knihovna, pobočka Tusarova	5	kultura	knihovna	Tusarova 429/35
Výstaviště	6	kultura		Výstaviště 67
Veletřní palác	2	kultura	výstavy, divadlo	Dukelských hrdinů 38
Národní technické muzeum	2	kultura	muzeum	Kostelní 42
Národní zemědělské muzeum	1	kultura	muzeum	Kostelní 1300/44
Památník ticha Bubny	1	kultura		Bubenská 177/8b,
La fabrika		kultura	divadlo	Komunardů 28
Alfréd ve dvoře		kultura	divadlo	Františka Křížka 36
CREATIVE WORLD – NAROZENINOVÝ DŮM		kultura/ partner klubu seniorů	kultura	Prívozní 937/3
RockOpera Praha		kultura/ partner klubu seniorů	hudební divadlo	Komunardů 306/1
VILA Štvanice		kultura/ partner klubu seniorů	divadlo	Ostrov Štvanice 858
Studio ALTA		kultura/ partner klubu seniorů	divadlo	U Výstaviště 21
kultura	20			

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
Sdružené ambulantní zařízení Prahy 7	20	lékař	poliklinika	Strossmayerovo nám. 1477/6, Františka Křížka 22, vstup z ul. M. Horákové
Lékařský dům Holešovice	10	lékař	poliklinika	Janovského 48
Praktický lékař MUDr. Wiererová	7	lékař	praktický lékař	Ovenecká 1022/15
Lékařský dům Praha 7	7	lékař	poliklinika	Tovární 1342/12
Audiocentrum tv	4	lékař	lékaři, foniatrie (ORL?)	Dukelských hrdinů 33
MUDr. Blanka Dienstbierová	4	lékař	oční lékař	Vevertkova 1230/7
MUDr. Hana Skalová – Ordinace prakt. lékaře pro dospělé	4	lékař	praktický lékař	Tusarova 331/42
Mudr. Perglerová	4	lékař	praktický lékař	Schnirchova 7
Vevertkova lékař? (je jich více)	3	lékař		
Klinické centrum Iscare	2	lékař	IVF, IBD, CPO, plastická chirurgie, revmatologie	Jankovcova 1569/2c
R.M.A. centrum, s.r.o.	2	lékař	poliklinika	Dukelských hrdinů 17
Kardiomed	2	lékař	kardiologie	Vevertkova 20
Sanatorium Amfion	2	lékař	lékaři, rehabilitace	Strojnická 999/11
zubní lékař MUDr. Pešatová	2	lékař	zubní lékař	Františka Křížka 1105/4
MUDr. Karel Bláha – Ordinace prakt. lékaře pro dospělé	2	lékař	praktický lékař	M. Horákové 176/68
Nemocnice Na Františku	2	lékař	nemocnice	
Mudr. Šajnerová	2	lékař	praktický lékař	Veletřní 404/6
Stomatologická ordinace MUDr. Svatava Šedová	1	lékař	stomatologie	V Tišíně 474/3
Praktický lékař	1	lékař	praktický lékař	Vítězné náměstí, Praha 6
Praktický lékař	1	lékař		Dobrovského 535/18
Psychiatrická ambulance	1	lékař	psychiatrie	Jana Zajíce 924/16
Mudr. Švorčíková	1	lékař	praktický lékař	Dělnická 1020/54
lékárna Melissa	1	lékař	lékárna	Janovského 993/48
lékárna Dukelských hrdinů ?	1	lékař	lékárna	
Dentamin MUDr. Mozarzadeh	1	lékař	zubní lékař	Františka Křížka 683/22
lékárna Dr. Max	1	lékař	lékárna	Dukelských Hrdinů 406/23

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
lékárna ul. Komunardů?	1	lékař	lékárna	
Mediam		lékař	poliklinika	Tusarova 1152/36
Roska Praha	3	rehabilitace	rehabilitace, přednášky, sociální rehabilitace	Tusarova 10
lékařské a rehabilitační služby	92			
MHD Strossmayerovo náměstí	22	MHD	zastávka tram	Strossmayerovo nám.
MHD Letenské náměstí	21	MHD	zastávka tram	Letenské nám.
MHD Kamenická	19	MHD	zastávka tram	Milady Horákové
MHD Dělnická	14	MHD	zastávka tram	Komunardů
MHD Tusarova	12	MHD	zastávka tram	Komunardů
MHD Vltavská	9	MHD	zastávka tram, metro	
MHD Maniny	8	MHD	zastávka tram	Dělnická
MHD Ortenovo náměstí	6	MHD	zastávka tram	Ortenovo nám.
MHD U Průhonu	5	MHD	zastávka tram	Komunardů
MHD Veletržní palác	5	MHD	zastávka tram	Dukelských hrdinů
MHD Výstaviště Holešovice	3	MHD	zastávka tram	U Výstaviště
MHD Nádraží Holešovice	2	MHD	zastávka tram, metro	Plynární
MHD Přívoz Hol-Ka	2	MHD	přívaz	Bubenské nábf.
MHD Pražská tržnice	2	MHD	zastávka tram	Bubenské nábf.
MHD Přístav Holešovice	2	MHD	zastávka bus	Jankovcova
MHD Sparta	1	MHD	zastávka tram	Milady Horákové
MHD Hradčanská	1	MHD	zastávka tram, metro	Milady Horákové
MHD Korunovační	1	MHD	zastávka tram	Milady Horákové
MHD U Vody	1	MHD	zastávka bus	Jankovcova
MHD	137			
Pražská tržnice	39	nákupy	nákupy	Bubenské nábf. 306/13
Billa Letenské náměstí	22	nákupy	supermarket	Letenské nám. 7
prodejna Albert	17	nákupy	Albert	U Průhonu 800/13
Albert bez určení	36	nákupy	Albert	–
Letenské náměstí	11	nákupy	nákupy	–
ulice Milady Horákové	9	nákupy	italská prodejna, restaurace, různé služby, pekárna	Milady Horákové
Strossmayerovo náměstí	8	nákupy	nákupy a procházky	Strossmayerovo náměstí
prodejna Albert	7	nákupy	Albert	Schnirchova 1447/15
Kaufland	6	nákupy	supermarket	Rohanský ostrov, Praha 8
Rossmann drogerie	5	nákupy	drogerie	Komunardů 1608/20
Potraviny Žabka	5	nákupy	prodejna potravin	Dělnická 1044/34

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
Lékárna Pilulka	4	nákupy	lékárna	Komunardů 442/16
drogerie, Letenské nám (je jich víc, nenapsali kterou)	4	nákupy	drogerie	Letenské nám.
ul. Komunardů	4	nákupy		Komunardů
Billa Dělnická	3	nákupy	supermarket	Dělnická 217/3, 170 00 Praha 7
lékárna Letná	3	nákupy	lékárna	M. Horákové 1071/71
lékárna Na zdraví	3	nákupy	lékárna	Dukelských hrdinů 691/33
Billa Jankovcova	3	nákupy	billa	Jankovcova 1603/47a
Milady Horákové	2	nákupy	různé obchody, potraviny, obuv	Milady Horákové
DM drogerie	2	nákupy	drogerie	U Průhonu 1588
Alza	2	nákupy	elektro	Jateční 1530/33
papírnictví T.E.D. Hanzlík	2	nákupy	papírnictví	Dělnická 794/33
P & M Potraviny Dvořák Michal	2	nákupy	samoobsluha	Kamenická 303/39
Václav TREFNÝ – Pekařství Kamenická	2	nákupy	pekařství	Kamenická 210/47
ul. Kamenická	2	nákupy		Kamenická
Holešovické pekařství	1	nákupy	pekařství	Komunardů 431/12
vientnamský obchod	1	nákupy		Komunardů ?
Rossmann drogerie bez určení	1	nákupy	drogerie	–
Cheesy	1	nákupy	prodej sýrů	Letenské nám. 748/6
Chlebičky Letná	1	nákupy	prodej lahůdek	M. Horákové 815/42
Levné knihy	1	nákupy	knihy	Šmeralova 178/1
ulice Dukelských hrdinů	1	nákupy		Dukelských hrdinů
Maso uzeleniny ul. M. Horákové (je jich více)	1	nákupy		Milady Horákové
ul. U Vody	1	nákupy		U Vody
ul. Dělnická	1	nákupy		Dělnická
ul. Voctářova	1	nákupy		Voctářova
Potraviny Movax	1	nákupy	samoobsluha	Strossmayerovo nám. 965/10
potraviny Žabka	1	nákupy	potraviny	Letohradská 680/11
Dobročinný obchod Sue Ryder		nákupy	bazarové zboží	Heřmanova 596/59
řeznictví – uzenářství Jarolímek	1	nákupy	řeznictví	U Průhonu 927/20
nákupy	217			
Stromovka	45	rekreace/ procházky	relaxace, chůze, odpočinek	Stromovka
Letenské sady	34	rekreace/ procházky	relaxace, chůze, odpočinek, jóga	Letenské sady
park Ortenovo náměstí	7	rekreace/ procházky		Ortenovo nám.
Zoo	4	rekreace/ procházky		U Trojského zámku 120/3
nábřeží ul. V Přístavu	4	rekreace/ procházky		V Přístavu

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
park Tusarova	4	rekreace/ procházky		Tusarova
Pražský hrad	2	rekreace/ procházky		Hradčany
Bubenské nábřeží	2	rekreace/ procházky	procházka, krmení ptactva	Bubenské nábřeží
zahrádka u Domova Tusarova	2	rekreace/ procházky		Tusarova
Dvůr PC Kamenická	2	rekreace/ procházky	odpočinek na dvoře Pečovatelského centra	Kamenická
nábřeží Vltavy	2	rekreace/ procházky		–
Rohanský ostrov	1	rekreace/ procházky	chůze, turistika	rohanský ostrov, Praha 8
Trojská zahrada	1	rekreace/ procházky		U Trojského zámku 4/1
Botanická zahrada	1	rekreace/ procházky		Trojská 800/196
Staroměstské nám.	1	rekreace/ procházky		Praha 1
nábřeží Park Ladislava Wintersteina	1	rekreace/ procházky		Bubenské nábřeží
ulice U Akademie	1	rekreace/ procházky		U Akademie
Fakultní základní škola PedF UK a Mateřská škola U Studánky	1	rekreace/ procházky	odpočinek na školní zahradě	Umělecká 850/8
Libeňský ostrov	1	rekreace/ procházky		Praha 8
park Vltavská	1	rekreace/ procházky		Vltavská
Loko Vltavín	1	rekreace/ procházky	fotbalový klub	U Průhonu 1
AC Sparta Praha	1	rekreace/ procházky	fotbalový klub	M. Horákové 1066/98
rekreace/procházky	119			
kadeřnictví Studio Iris	3	služby	kadeřnictví	Kamenická 854/12
Kosmetické studio	2	služby		Pplk. Sochora 436/3
Elektro Letná	2	služby	elektro	M. Horákové 390/49
kadeřnictví a pedikúra	2	služby	kadeřnictví	Dělnická 1020/54
Cukrárna Š+Š	1	služby		Komunardů 886/26
PanMalina.cz s.r.o.	1	služby	akvaristika	Kamenická 854/12
čistírna FreshEcoClean	1	služby	čistírna	Komunardů 1051/9
čínská restaurace Xing Wang	1	služby	čínská restaurace	Komunardů 1049/13
kadeřnictví	1	služby		Milady Horákové ?
Kosmetický salon Jana	1	služby		Františka Křížka 525/18

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
Restaurace V Háji	1	služby		U Průhonu 25
Studio Piccolo	1	služby/ partner klubu seniorů	kadeřnictví	U Průhonu 11, vchod z ulice Komunardů
Květiny Holešovice		služby/ partner klubu seniorů	květinářství	Jankovcova 49
Kadeřnictví ORKA		služby/ partner klubu seniorů	kadeřnické služby	Dobrovského 6
STUDIO TANA		služby/ partner klubu seniorů	kosmetické, kadeřnické a masérské služby	Osadní 6
ADAMS BARBERSHOP		služby/ partner klubu seniorů	holičství, pánské kadeřnictví	Veletržní 31
Café Letka		služby/ partner klubu seniorů	kavárna	Letohradská 44
Václav Pražák HAIR DESIGN		služby/ partner klubu seniorů	kadeřnické služby	Tusarova 42
Kantýna – Manihi s.r.o.		služby/ partner klubu seniorů	gastronomie	Kantýna, Dělnická 12, budova Rosmarin BC
KAVELO – Veronika Kaprelová		služby/ partner klubu seniorů	kadeřnictví	U Uranie 1414/4
Café Lajka		služby/ partner klubu seniorů	gastronomie	U Akademie 11
Cukrárna Alchymista		služby/ partner klubu seniorů	kavárna/cukrárna	Jana Zajíce 7
Nehtik.cz		služby/ partner klubu seniorů	péče o nehty a tělo	Tusarova 11
služby	17			

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
Pečovatelské centrum Praha 7 – Tusarova	25	sociální služba	dům s pečovatelskou službou (72 bytů), denní stacionář (15 osob), terénní pečovatelská služba, Klub seniorů	Tusarova 331/42
Pečovatelské centrum Praha 7 – U Studánky	10	sociální služba	dům s pečovatelskou službou, terénní pečovatelská služba, klub seniorů	U Studánky 15
Pečovatelské centrum Praha 7 – Heřmanova		sociální služba	terénní pečovatelská služba	Heřmanova 1415/1
Pečovatelské centrum Praha 7 – Bubenská		sociální služba	dům s pečovatelskou službou	Bubenská 37
Pečovatelské centrum Praha 7 – Kamenická		sociální služba	sociálně odlehčovací centrum	Kamenická 622/46
Farní charita Holešovice		sociální služba	domácí zdravotní péče, pečovatelská služba, odlehčovací služba	Dukelských hrdinů 16
Galium		sociální služba	domácí zdravotní péče	Bubenská 21
Komplexní domácí péče EZRA		sociální služba	domácí zdravotní péče, osobní asistence, ergoterapie v domácím prostředí a půjčovna kompenzačních pomůcek	Izraelská 1, Praha 3
Asociace občanských poraden		sociální služba	kulturně komunitní centrum pro seniory a rodiny, mezigenerační setkávání, právní a finanční poradenství pro seniory	Přístavní 24, 1. patro, místnost č. 107
sociální služby	35			

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
Řezáčovo nám.	2	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	domov	Řezáčovo nám.
Dům s pečovatelskou službou Tusarova	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	domov	Tusarova
Kamenická x Letohradská	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	domov	Kamenická
Přístavní x V Háji	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	domov	Přístavní
Umělecká x Veletržní	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	domov	Umělecká
Umělecká x Strojnická	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	domov	Umělecká
U Měšťanského pivovaru x Komanardů	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	domov	Komanardů
Kamenická	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé		Kamenická
rodina	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé		Ovenceká
nám. Svobody	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé		Praha 6 – nám. Svobody
Veverkova	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé		Veverkova
Bílá hora	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé	hřbitov, přátelé	Praha 6
rodina	1	soukromý cíl – domov/rodina/přátelé		Nad Štolou

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
soukromý cíl – domov/rodina/ přátelé	14			
Informační centrum Praha 7		úřady a instituce	Informační centrum P7	Milady Horákové 2
Informační centrum Praha 7		úřady a instituce	Informační centrum P7	Dělnická 44
pošta Letenské nám.	16	úřady a instituce	pošta	Milady Horákové 383/81
pošta Dělnická	10	úřady a instituce	pošta	Dělnická 213/12
pošta bez určení	2	úřady a instituce	pošta	–
Česká spořitelna Strossmayerovo nám.	4	úřady a instituce	banka	Strossmayerovo nám. 976/1
Česká spořitelna Dělnická	1	úřady a instituce		Dělnická 1222/49a
7U – 7 ubytovací	1	úřady a instituce	správa nemovitostí	Komunardů 46
Bytová správa	1	úřady a instituce		Ovenceká
bankomat Letenské náměstí	1	úřady a instituce		Milady Horákové 81
Úřad MČ Praha 7	9	úřady a instituce	úřad MČ	nábřeží Kpt. Jaroše 1000/7
úřady a instituce	45			
MŠ Na Výšinách	1	volný čas	mezigenerační setkání	Na Výšinách 1075/3
Elpida – Přístav 7	6	volný čas	klub seniorů/ partner klubu seniorů / zájmové kurzy (jazyky, PC, kreativní kurzy)	Jankovcova 8b
Klub městské části Praha 7	9	volný čas	klub aktivních seniorů Praha 7, slevy ve vybraných provozovnách, kulturní, sportovní a vzdělávací akce	nábřeží Kpt. Jaroše 1000/7
Centrum celoživotního vzdělávání	5	volný čas	kurzy pro seniory	KZ Domovina, Na Maninách 32,
ZŠ Korunovační	3	volný čas	zájmové kurzy (jazyky, PC, kreativní kurzy), taneční dílny, besedy, přednášky,	Korunovační 8
plavecký bazén Výstaviště	3	volný čas	bazén	Výstaviště 67
Klub SEN	1	volný čas	besedy, koncerty	Šimáčkova 16
Kulturně komunitní centrum ART		volný čas	výtvarné kurzy zdarma	Nad Královskou oborou 55
Rozvoj turismu Praha 7, z.s.	1	volný čas		–

název	četnost	typ cíle	nabídka	adresa
Audiocentrum tv	1			Františka Křížka 402/14
Muchova	1	zaměstnání		Muchova
volný čas a zaměstnání	31			
ulice Šmeralova	1			Šmeralova
nábřeží Kpt. Jaroše	1			nábřeží Kpt. Jaroše
ul. Tovární	1			Tovární
ostatní	3			
celkem	744			

SOUHRNNÁ TABULKA 2: PROBLÉMY

četnost	místo	popis problému	typ
16	zastávka Kamenická – oba směry	nastupování z vozovky, je vysoko, využívají i klienti pečovatelského domu, je problém i pro kočárky, v blízkosti bude i nová poliklinika, nejbližší použitelná na Letenském náměstí, chybí lavičky, posunutí zastávky blíž k ul. Kamenická	MHD
11	Strossmayerovo nám.	velká křižovatka, vypínání světelné signalizace, bez semaforu auta nerespektují právo chodce přejít, na přechodu směrem k nábr. Kpt. Jaroše je zelený signál krátký,	přechod
9	zastávka Maniny – oba směry	nastupování z vozovky, je vysoko, málo místa k sezení	MHD
7	Tusarova x Komunardů	nepřehledný přechod	přechod
7	tramvaj č. 12	chybí spojení do ul. Milady Horákové a na Letenské nám., dříve jezdila po nábřeží, nyní jezdí přes Letnou delší dobu, o víkendu dlouhé intervaly	MHD
6	Stromovka	příliš rozsáhlá – požadavek na turistický vláček, více laviček: u konečné tramvaje cestou do Stromovky blízko u vchodu z Kamenické ul. ve spodní části	lavičky
5	metro Vltavská	bezdomovci, schody, nekulturní prostředí	nepříjemné místo
5	Letenské sady	chybí WC, více laviček, chybí lavičky za Gymnázium Nad Štolou	WC, lavičky
5	Veletržní	dlouhé čekací doby na světelně řízených křižovatkách vedou k nerespektování signalizace, auta – smog	přechod
4	Tusarova	obava o bezpečnost (klienti Armády Spásy, romské děti), málo osvětlená ulice	nepříjemné místo
4	park Tusarova	nepořádek v okolí, zákaz vstupu se psy, chybí WC	nepříjemné místo, WC
4	Tusarova x Komunardů	staveniště – ohrada, nepořádek	nepříjemné místo
4	Stromovka	chybí WC, bezdomovci	WC
3	obecně Praha 7	kluzká dlažba, velké bílé dlaždice na přechodech při nižších teplotách velmi kloužou (např. Letenské nám.), neodstraňování spadaneho sněhu, neopravené chodníky ve vedlejších ulicích	povrch
3	nádr. Holešovice	bezdomovci	nepříjemné místo
3	okolí Tusarovy	chybí poštovní schránka	vybavenost
3	Tusarova	špatné osvětlení	osvětlení
2	Milady Horákové x Oveňská	po rekonstrukci se dělá velká louže na přechodu	povrch
2	Milady Horákové x Korunovační	přechod na dva signály – musí se vyčkávat na ostrůvku velký provoz, rozlehlá křižovatka	přechod
2	okolí Letenského nám.	mezi Letenským nám. a Spartou, ul. J. Zajíce a okolí Billy na Letné	lavičky
2	Nad Královskou oborou x Korunovační	dlouhý přechod, chybí ostrůvek	přechod

četnost	místo	popis problému	typ
2	Pražská tržnice	nehodná dlažba – utrpení pro vozíčkáře	povrch
2	Pražská tržnice	ve směru Nádr. Holešovice je malý ostrůvek, při příjezdu soupravy se musí přebíhat jízdní dráha	lavičky
2	Na Zátorách x Plynární	staveniště – ohrada, nepořádek	nepříjemné místo
2	Oveňská	chybí lavičky	lavičky
2	Kamenická x U Studánky	rozbitý chodník – poškozené kostky, je tam DPS – klienti musí chodit na obědy, je potřeba, aby je někdo doprovázel, sami to nepřejdou	povrch
2	Haškova, Umělecká	lépe se chodí po asfaltu, ale jsou nerovné, Haškova – rozbité a silně páchnoucí chodníky	povrch
2	Gerstnerova – vstup do Stromovky	schody	schody
2	U Akademie, U Studánky, od U Studánky směrem k Výstavišti, Oveňská	chybí lavičky	lavičky
2	Vrbenského	úzký chodník, po kterém jezdí cyklisti – pocit ohrožení, na Ortenově nám. je kousek cyklostezky, která nikam nevede, odstranění zábrany proti pocákání, zvyšuje provoz cyklistů na chodníku	cyklisté
2	nábřeží Marina, podél Vltavy	chybí lavičky	lavičky
2	Strossmayerovo nám. u bývalé polikliniky	kluzká (zejména v zimě) cesta	povrch
2	ze zastávky Dělnická	chybí přímá linka tramvaje na Bulovku	MHD
1	obecně Praha 7	chybí skutečné bezbariérové přechody	přechod
1	obecně Praha 7	chybí orientační čísla domů a názvy ulic	orientace
1	obecně Praha 7	chybí lavičky a přístřešky na zastávkách MHD, vysoké tramvaje	MHD
1	obecně Praha 7	chybí dříve Prahou 7 organizované výlety	vybavenost
1	obecně Praha 7	obchody na P7 mají ve vstupu schody	schody
1	celá Praha 7	žlutá kola – bikesharing, překáží, jízda po chodníku	cyklisté
1	mezi Vltavskou a Letenským nám.	chybí lavičky	lavičky
1	zastávky tramvají	Na některých zastávkách lavičky jsou, ale ne na každé. Člověk kolikrát čeká na tramvaj poměrně dlouho, zvláště, když musí čekat pouze na nízkopodlažní.	lavičky
1	zastávka Ortenovo nám.	ve směru Nádr. Holešovice je malý ostrůvek, při příjezdu soupravy se musí přebíhat jízdní dráha	MHD
1	Ortenovo nám.	u rybníčku s vodou chybí lavička s opěrkou pro starší lidi	lavičky
1	Ortenovo nám. – bývalý Sport bar	hluk – nemohla by objekt využít Praha 7 pro nějakou smysluplnou aktivitu?	nepříjemné místo
1	Ortenovo nám.	hustá doprava, krátká zelená, bezohlední řidiči, hlavně motorkáři, nedodržují povolenou rychlost, „nejslabší místo“ pro seniory	přechod
1	Vrbenského	odlidsťená, špatně osvětlená, jen samá auta, po setmění bych po ní nešla	nepříjemné místo

četnost	místo	popis problému	typ
1	oblast Letné	chybí knihovna, přestěhována do Holešovic	vybavenost
1	zastávka Letenské náměstí	nedostatečné osvětlení	osvětlení, MHD
1	Šmeralova	z Letenského náměstí do Stromovky zde jezdí cyklisté po chodníku, tato ulice je jednosměrná ovšem směrem ze Stromovky na Letenské náměstí	cyklisté
1	Pečovatelské centrum Kamenická	chybí noční služba, vrátň z vedlejšího domu nemá klíče, klienti jsou přes noc zamčení, mají obavy ze zhoršení stavu, nemožnost zavolat si pomoc, nefunguje systém pro přivolání pomoci, někdo musí otevřít IZS	pečovatelské centrum
1	Kamenická č. 10 (u Žabky)	nerovný povrch chodníku	povrch
1	Kamenická 40	na dvoře jsou špatné lavičky, nedá se tu ani sedět	lavičky
1	zastávka Kamenická	chybí lavička	lavičky
1	Tusarova x Osadní	nebezpečný přechod	přechod
1	Tusarova ulice	místo jámy	lavičky
1	zastávka Tusarova	chybí lavička	lavičky
1	Tusarova	z obou stran ulice parkují auta a když se přechází, není vidět do jízdní dráhy, auta někdy jezdí nepřiměřenou rychlostí, což může mít vážné následky	přechod
1	okolí Tusarovy	chybí obchod typu domácí elektro	vybavenost
1	Komunardů	osvětlení	osvětlení
1	Dělnická	ve všední dny velký provoz, hluk, výfukové plyny a čím dál víc lidí	provoz
1	U Průhonu	chybí protilehlá stanice ve směru do centra, je tam Albert	nepříjemné místo
1	Strossmayerovo nám.	vystoupá dlažba	povrch
1	Strossmayerovo nám. – Schnirchova	chybí místo k odpočinutí, od Řezáčova nám. až ke Strojnické chybí lavičky a toaleta	lavičky, WC
1	rampy mezi Vltavskou a Strossmayerovým nám.	strmé, nesjízdné pro vozičkáře	schody
1	podzemní podchod k Holešovickému nádraží	nepořádek, neosvětlený	nepříjemné místo
1	přívaz HOL-KA	chybí zábradlí (hlavně na karlínské straně)	zábradlí
1	tramvaj č. 6	o víkendů jezdí jen jeden vůz a je hrozně narvaná, jezdí tu hodně cizinců	MHD
1	průchod za 7U a bývalou sběrnou (Komunardů – nábreží u Vltavy)	neupravený, nepořádek, špina, trochu strach z bezdomovců, kteří tam přebývají	nepříjemné místo
1	přístup na Hlávkův most		nepříjemné místo
1	Bubenské nábreží	i přes den je tam málo lidí, bojí se tam	nepříjemné místo
1	podchod pod magistrálou od OÚ na nábreží Kpt. Jaroše	bezdomovci, nepořádek, dlouho uzavřeno	nepříjemné místo
1	přístup na Štefánikův most	krátká zelená	přechod
1	Strojnická	bezdomovci	nepříjemné místo
1	nábreží u ul. Varhulíkové	zanedbané	nepříjemné místo
1	Kostelní	hustý provoz	provoz
1	zastávka Pražská tržnice	špatný přístup, bariérovost, znečištění, slabé osvětlení	MHD

četnost	místo	popis problému	typ
1	zastávka Výstaviště	krátká zelená na přechodu	přechod
1	Veletřní	chybí lavičky	lavičky
1	U Smaltovny 19	ve vnitrobloku	lavičky
	Stromovka a Letenské sady	volné pobíhání psů	psi
1	Letenská pláň	příchod od semaforu u Sparty (u vjezdu do podzemních garáží) napříč plání do Letenských sadů – po dešti jsou tam vždy dlouho velké louže, mezi kterými se musí náročně kličkovat.	povrch
1	vstup do Stromovky v ul. U Akademie	bezdomovci	nepříjemné místo
1	U Uranie, Na Manínách, U Průhonu, V Háji, prostor vedle MŠ (U Uranie)	vnitroblok, ulice	lavičky
187			

SOUHRNNÁ TABULKA 3: PROBLÉMOVÉ CÍLE

cíl	celková násobená četnost	četnost cíle	četnost problémů	násobená četnost	problém 1	četnost problémů	násobená četnost	problém 2	četnost problémů	násobená četnost	problém 3	četnost problémů	násobená četnost	problém 4	četnost problémů	násobená četnost	problém 5	četnost problémů	násobená četnost	problém 6	četnost problémů	násobená četnost	problém 7
oblast Letenského náměstí	1292	76	4	304	chybí lavičky	3	228	kluzká dlažba	2	152	Ovenecká x M. Horákové, po rekonstrukci se dělá velká louže na přechodu	5	380	Veletřzní – dlouhé čekací doby na světelně řízených křižovatkách vedoucí k nerespektování signalizace, auta – smog, chybí lavičky	2	152	M. Horákové x Korunovační – přechod na dva signály – musí se vyčkávat na ostrůvku velký provoz, rozlehlá křižovatka	1	76	chybí knihovna, přestěhována do Holešovic	1	76	málo osvětlené
Stromovka	630	45	6	270	nedostatek laviček: u konečné tramvaje, blízko u vchodu z Kamenické ul., ve spodní části, cestou do Stromovky	2	90	Gerstnerova – vstup do Stromovky – schody	1	45	vstup do Stromovky ul. U Akademie – bezdomovci	4	180	chybí WC, bezdomovci	1	45							
oblast Strossmayerova náměstí	360	30	11	330	vypínání světelné signalizace bez semaforu auta nerespektují právo chodce přejít na přechodu směrem k nábf. Kpt. Jaroše je zelený signál krátký, velká křižovatka	1	30	vystouplá dlažba															
Kamenická	304	19	16	304	zastávka MHD – bariérovost, chybí lavička		0																
Tusarova	288	12	7	84	křižovatka s Komunardů – nepřehledný přechod	4	48	staveniště, ohrada, nepořádek	4	48	hluční obyvatelé, bezdomovci, klienti Armády Spásy, obavy o bezpečnost	4	48	park Tusarova – nepořádek, zákaz vstupu se psy	3	36	málo osvětlená ulice	1	12	křižovatka s Osadní – nebezpečný přechod	1	12	nepřehledný přechod v ul. Tusarova u DPS
Letenské sady	170	34	1	34	volné pobíhání psů	1	34	rozbahněná cesta přes Letenskou pláň	3	102	chybí WC, více laviček, odstranění laviček za Gymnáziem Nad Štolou												
Pražská tržnice	156	39	2	78	nevhodná dlažba, utrpení pro vozičkáře	1	39	chybí lavičky	1	39	zastávka tramvaje – špatný přístup, bariérovost, znečištění, slabé osvětlení												
oblast Ortenova náměstí	78	13	2	26	Vrbenského – úzký chodník s provozem cyklistů	1	13	hustá doprava, krátká zelená, bezohlední řidiči, hlavně motorkáři, nedodržují povolenou rychlost, nejslabší místo pro seniory	1	13	zastávka MHD – ve směru Nádr. Holešovice je malý ostrůvek, při příjezdu soupravy se musí přebíhat jízdní dráha	1	13	bývalý Sport bar– hluk	1	13	nevhodné lavičky pro seniory						
Maniny	72	8	9	72	nastupování z vozovky, málo místa k sezení																		
Vltavská	54	9	5	45	bezdomovci, schody, nekulturní prostředí	1	9	strmé rampy		0			0			0		0			0		